

Asiakkaiden kokemuksia nuorisoperhetyöstä Sipoon kunnassa

Luukkonen, Iida

Toivonen, Kanerva

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Otaniemi

Asiakkaiden kokemuksia nuorisoperhetyöstä Sipoon kunnassa

Iida Luukkonen
Kanerva Toivonen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2010

Iida Luukkonen
Kanerva Toivonen

Asiakkaiden kokemuksia nuorisoperhetyöstä Sipoon kunnassa

Vuosi 2010 Sivumäärä 48

Opinnäytetyömme sijoittuu Sipoon kunnan lastensuojelun avohuollon nuorisoperhetyöhön. Sipoon kunnan Perhepalvelukeskuksessa on kaikki kunnan perhepalvelut lukuun ottamatta päivähoitoa, joka on opetustoimen alaisena. Nuorisoperhetyö on uusi kahden vuoden määräaikainen kokeilu lastensuojelun avohuollossa. Nuorisoperhetyö syntyi perhetyöntekijöiden tarpeesta uusille työmuodoille nuorten kanssa työskentelyyn. Aiheemme muotoutui yhteistyössä nuorisoperhetyöntekijöiden ja opinnäytetyötä ohjaavien opettajien kanssa. Aihe on asiakkaiden kokemuksia nuorisoperhetyö Sipoon kunnassa.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tutkia nuorisoperhetyön tarpeellisuutta ja toimivuutta Sipoon kunnassa. Opinnäytetyömme tavoite on kuvata asiakkaiden kokemuksia nuorisoperhetyökokeilusta.

Opinnäytetyömme keskeisimmät käsitteet ovat lastensuojelun avohuolto ja jälkihuolto, lastensuojelun perhetyö ja intensiiviperhetyö sekä nuorisoperhetyön määrittelmä Sipoon kunnassa. Opinnäytetyöaineistomme on kerätty teemahaastatteluilla. Haastatteluaineisto on analysoitu teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä.

Keskeisimmät tulokset opinnäytetyössämme ovat asiakkaiden kokemus toimivasta työskentelystä. Asiakkaat kokivat keskustelun ja toiminnan muodostavan tasapainoisen kokonaisuuden. Työskentely koettiin toimivaksi tukimuodoksi, vaikka osa asiakkaista ei aina ymmärtänyt toiminnan tarkoitusta ja tavoitteita. Työskentelyn tuomana muutoksena omassa elämässä, haastatellut nuoret kokivat oman elämänhallintansa lisääntyneen. Se ilmeni perheen sopuna, koulun etenemisenä, itsenäisen elämän hallintana, harrastuksen löytymisenä sekä itsehillinnän lisääntymisenä hankalissa tilanteissa. Haastatellut huoltajat kokivat muutoksen tapahtuneen omassa vanhemmuudessaan. He kokivat oman vanhemmuutensa vahvistuneen ja saaneensa keinoja arjessa selviytymiseen.

Ehdotuksena seuraavaksi tutkimukseksi nuorisoperhetyöstä on vaikuttavuustutkimus, jossa tutkitaisiin nuorisoperhetyön vaikuttavuutta Sipoon kunnassa tehtävien huostaanottojen määrään.

Asiasanat: lastensuojelu, avohuolto, jälkihuolto, perhetyö ja kokemus

Iida Luukkonen
Kanerva Toivonen

The clients' experiences of The Family Work for the Young in municipality of Sipoo.

Year 2010

Pages 48

Perhepalvelukeskus of the municipality of Sipoo provides all the family services of the municipality except for day care which is under education services. Our thesis is placed in The Family Work for the Young of the non-institutional care in child protection of the municipality of Sipoo.

The Family Work for the Young is a new, two year experiment of non-institutional care in child protection, created from the needs of family workers to create new ways to work with young people.

Our subject was formed in cooperation with the family workers for the young and with the teachers who tutor the thesis. The subject is the clients' experiences of the experiment of The Family Work for the Young in the municipality of Sipoo.

The purpose of our thesis is to describe the necessity and usefulness of the The Family Work for the Young in the municipality of Sipoo. In our thesis our objective is to describe clients' experiences of The Family Work for the Young by interviewing the clients.

The most central concepts of our thesis are non-institutional care and aftercare in child protection, the family work in child protection and intensive family work and the definition of The Family Work for the Young in the municipality of Sipoo. Our material has been collected with theme interviews. The interview material is analysed through, theory-directed content analysis.

The most central findings in our thesis are the clients' experience of functional work. The clients experienced the balanced unity which in formed trough discussion and action. The Family Work for the Young was regarded as a functional support form even though some of the clients did not always understand the purpose and target of the activity. The young experienced as a change in the own lives that their life management had increased. It was manifested in the harmony of the family, in the progress in school, in the control of independent life, in the finding of a hobby and in increase in self-control in the difficult situations. The interviewed providers experienced that there was a change in their own parenting. They experienced that their own parenting had strengthened and they were provided means for the managing in the daily life.

The suggestion for the following study on The Family Work for Youth is an effectiveness study. The effectiveness of The Family Work for Youth in the municipality of Sipoo would be studied to the amount of the child placements to be done.

Key words: child protection, aftercare, family work and experience

Sisälllys

1	Johdanto	6
2	Lastensuojelun perhetyö	7
2.1	Lastensuojelun avohuolto ja jälkihuolto.....	7
2.2	Lastensuojelun perhetyö ja intensiiviperhetyö.....	8
2.2.1	Lastensuojelun perhetyö.....	8
2.2.2	Intensiiviperhetyö	9
3	Nuorisoperhetyö Sipoon kunnassa	11
4	Opinnäytetyön toteutus	12
4.1	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset	13
4.2	Teemahaastattelu ja kokemuksen tutkiminen.....	13
4.3	Aineiston hankinta	15
4.4	Sisällönanalyysi.....	16
5	Tulokset	17
5.1	Nuorten kokemukset nuorisoperhetyöstä.....	17
5.1.1	Työskentelyn lähtökohdat	17
5.1.2	Kokemuksia työskentelystä.....	19
5.1.3	Nuorten arviointia nuorisoperhetyöstä	21
5.1.4	Muutos nuoren elämässä	22
5.2	Huoltajien kokemukset nuorisoperhetyöstä.....	23
5.2.1	Työskentelyn lähtökohdat	23
5.2.2	Kokemuksia työskentelystä.....	24
5.2.3	Huoltajien arviointia nuorisoperhetyöstä	25
5.2.4	Muutos nuoren ja huoltajan elämässä	26
5.3	Yhteenvedo tuloksista	27
6	Pohdinta.....	28
6.1	Opinnäytetyön eettisyys	31
6.2	Opinnäytetyön luotettavuus	32
	Lähteet	35
	Liite	37

Liite 1 Saatekirje	37
Liite 2 Tutkimuslupa	38
Liite 3 Suostumukset haastatteluun	39
Liite 4 Teemahaastattelurungot	41
Liite 5 Sisällönanalyysi esimerkit	43

1 Johdanto

Uuden lastensuojelulain tultua voimaan vuoden 2008 tammikuussa on painopiste siirtymässä lastensuojelun avohuoltoon. Sen tavoitteena on onnistunut varhainen tukeminen, jonka toteutuessa sijaishuollon tarve vähenee. (Taskinen 2007.) Sipoon kunnassa tämä tavoite on huomioitu lastensuojelun avohuollossa kahtena uutena määräaikaisena nuorisoperhetyöntekijän toimenä. Tarve nuorisoperhetyöntekijöille tuli perhetyöntekijöiltä. He kokivat, ettei heillä ole ollut resursseja nuorten kanssa työskentelyyn. Sipoon Perhepalvelukeskuksessa, joka aloitti toimintansa syksyllä 2009, toimii kaksi nuorisoperhetyöntekijää, jotka ovat koulutukseltaan poliisi/lähihoitaja ja lasten ja nuorten erityis-ohjaaja/kouluavustaja.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tutkia nuorisoperhetyön toimivuutta ja tarpeellisuutta Sipoon kunnassa. Opinnäytetyömme tavoite oli kuvata asiakkaiden kokemuksia nuorisoperhetyöstä. Aineiston keräsimme teemahaastatteluilla. Haastateltavina oli nuorisoperhetyön asiakkaina olevia nuoria ja huoltajia. Haastatellut huoltajat eivät kaikki olleet haastateltujen nuorten huoltajia.

Opinnäytetyömme aihe on asiakkaiden kokemuksia nuorisoperhetyöstä Sipoon kunnassa. Syksyllä 2009 olimme tutustumassa Sipoon Perhepalvelukeskukseen. Tutustumiskäynnillä Perhepalvelukeskuksen johtaja esitteli keskuksen toimintaa. Kiinnostuimme esittelyssä nuorisoperhetyöstä. Aihe kehittyi hiljalleen nykyiseen muotoonsa yhteistyössä ohjaavien opettajien sekä työelämän kumppanien kanssa käydyissä keskusteluissa.

Opinnäytetyössämme käsittelemme ensin opinnäytetyön keskeiset käsitteet. Kerromme opinnäytetyömme toteutuksen eri vaiheet ja käyttämämme tutkimusmenetelmät. Tulokset kerromme haastatteluteemojen mukaisessa järjestyksessä. Kerromme ensin nuorten haastatteluiden tulokset ja sitten huoltajien. Pohdinnassa käsittelemme tuloksia, opinnäytetyön eettisyyttä sekä luotettavuutta.

Aloitimme tutkimussuunnitelman tekemisen marraskuussa 2009. Tutkimussuunnitelma hyväksyttiin toukokuussa 2010. Saimme tutkimusluvan opinnäytetyöllemme kesäkuussa 2010, jolloin aloitimme haastattelut. Toteutimme haastattelut kesän 2010 aikana. Syksyllä 2010 litteroimme ja analysoimme aineistomme. Viimeistelimme opinnäytetyömme loka-marraskuussa 2010. Esitimme opinnäytetyömme Laurea-ammattikorkeakoulu Otaniemessä sekä Sipoon kunnan perhepalvelukeskuksessa marraskuussa 2010. Opinnäytetyö julkaistaan Theseus-tietokannassa joulukuussa 2010.

2 Lastensuojelun perhetyö

2.1 Lastensuojelun avohuolto ja jälkihuolto

Lastensuojelun avohuollon tukitoimilla tarkoitetaan lastensuojelun työmuotoja, joilla pyritään välttämään lapsen huostaanotto ja sijoitus kodin ulkopuolelle. Avohuoltoa koskevat säännökset ovat uusia, ja suunta uuden lastensuojelulain myötä on avohuollon vahvistaminen. Avohuollon tukitoimiin on ruvettava heti, kun lapsen kasvuolot tai lapsi itse toiminnallaan vaarantaa oman terveytensä ja kehityksensä. Avohuoltoa suunniteltaessa ja toteutettaessa lasta tavataan useasti ja tarvittaessa ilman huoltajan suostumusta. Avohuollon tuki keskittyy myös lasta huoltaviin ja ympäröiviin ihmisiin, tukemalla heitä lapsen kasvatukseen liittyvissä asioissa. (Lastensuojelukäsikirja 2010a; Kananoja, Lähteinen, Marjamäki, Laiho, Sarvimäki, Karjalainen & Seppänen 2007, 132 - 151.)

Heino (2009, 53 - 54, 64 - 65) kirjoittaa artikkelissaan lastensuojelun avohuollon asiakkuuden alkavan, kun kunnan peruspalvelut eivät riitä tukemaan lasta ja tämän perhettä. Lasten ja nuorten määrä lastensuojelun asiakkaina on yli kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. Suomessa alueellinen eriarvoisuus avun saannissa ja palveluiden tarjonnassa kuntien välillä on lisääntynyt. Lastensuojelun asiakkuus alkaa eri tavoin, perheen sisältä usein äidin pyynnöstä, perheen ulkopuolelta virallisesta lastensuojeluilmoituksesta. Harvoin syynä lastensuojelun asiakkuudelle on vain yksi asia, useimmiten kyse on isommasta kokonaisuudesta ja pidemmän ajan kehityskulusta. Huostaan otetuilla ja avohuollon asiakkailta on usein samat syyt asiakkuuteen, kuten vanhempien voimavarojen ehtyminen, riittämättömäksi arvioitu vanhemmuus ja perheristiriidat.

Aaltosen ja Heikkisen (2009, 168 - 169) kirjoittaman artikkelin mukaan perinteinen lastensuojelun avohuolto on keskittynyt vanhempien tukemiseen ja nuorten tarpeisiin vastaaminen on jäänyt muille kunnan toimielimille, kuten nuorisotoimelle. Nuoren kriisitilanteiden selvittäminen lastensuojelun avohuollossa jää useimmiten ulkopuolisen asiantuntijan hoidettavaksi. Lastensuojelun avohuollon rooli on tärkeä nuoren kokonaisvaltaisessa tukemisessa. Toiminnallisuus lastensuojelun avohuollossa on ollut lähinnä projektiluontoista ryhmätoimintaa, jonka rinnalle tarvittaisiin yksilötyöskentelyä.

Jälkihuolto on tarkoitettu 18 - 21-vuotiaille lastensuojelun asiakkaille. Sitä voidaan tarjota nuorelle, joka on tai ei ole ollut sijoitettuna kodin ulkopuolelle. Nuorelle jälkihuolto on aina vapaaehtoista. Kunnalla on velvoite järjestää jälkihuoltoa kodin ulkopuolelle sijoitetulle nuorelle, kun taas nuorelle, joka ei ole ollut sijoitettuna kodin ulkopuolelle velvoitetta ei ole. Jälkihuolto tar-

joaa yhdessä muiden viranomaisten kanssa suunnitelmallisia ja asiakaskohtaisia palveluita. Jälkihuollon palveluita ovat muun muassa nuoren voimavarojen löytäminen, psykososiaalinen tuki, tarvittaessa aikuisen säännöllinen tuki sekä erilaisiin yhteiskunnan palveluihin ohjaaminen. Nuorta tuetaan itsenäiseksi pärjääväksi aikuiseksi hänen tarpeidensa mukaan, kun nuoren oma tukiverkosto saattaa olla riittämätön. Jälkihuollon tarkoitus ei ole pelkästään tulevaisuuteen valmistamista vaan myös menneen työstämistä. Jälkihuollon työntekijä tekee yhdessä nuoren sekä hänen verkostonsa kanssa jälkihuoltosuunnitelman, joka tehdään nuoren yksilölliset tarpeet ja tilanne huomioon ottaen. (Lastensuojelunkäsikirja 2010b; Laaksonen 2004, 18 - 19; Aaltonen & Heikkinen 2009, 170.)

Huoltajien taloudellinen tukeminen ja palveluihin ohjaaminen kuuluvat jälkihuoltovelvoitteeseen, kun jälkihuoltoonuri on ollut sijoitettuna kodin ulkopuolelle. Kun kyseessä on nuori, jota ei ole sijoitettu kodin ulkopuolelle, ei kunnalla ole velvoitetta huoltajien tukemiselle ja palveluihin ohjaamiselle. (Lastensuojelunkäsikirja 2010b.)

2.2 Lastensuojelun perhetyö ja intensiiviperhetyö

Perhetyön käsite on moninainen ja laaja. Perhetyö on aikoinaan lähtenyt liikkeelle ajatuksesta tarjota apua ja valistusta varattomille perheille sodan jälkeisessä Suomessa. Aluksi perhetyö on ollut kodinhoidollista apua, jota järjesti Mannerheimin lastensuojeluliitto. 1970-luvulla Ruotsista rantautui Suomeen intensiivisen perhetyön malli, joka muotoutui erilaisiksi perhetyön muodoiksi 1980-luvun loppuun mennessä. Laitosrakenteiden muuttuessa 1980-luvun lopulla avohuollon merkitys lisääntyi. 1990-luvun laman jälkeen varsinaista kodinhoitajan työtä vähennettiin ja se muutui perhetyöksi, jolloin perhetyöntekijän koulutustausta muuttui lähihoitajasta ja kodinhoitajasta sosionomiksi. (Heino 2008b, 20 - 21.)

2.2.1 Lastensuojelun perhetyö

Opinnäytetyössämme olemme määritelleet lastensuojelun perhetyön siten, että se kuvaa parhaiten Sipoon perhepalvelukeskuksessa tehtävää nuorisoperhetyötä. Lastensuojelun perhetyö on lastensuojelun tukitoimi, jonka asiakkaina ovat perheet, jotka tarvitsevat tukea ja ohjausta arjessa ja elämänhallinnassa. Lastensuojelun perhetyö on suunnitelmallista, tavoitteellista ja määräaikaista. Tarve perhetyölle arvioidaan samoin kriteerein kuin lastensuojelutarve, niitä ovat muun muassa lapsen turvalliset kasvuolosuhteet ja riittävä huolenpito. Perheissä, jotka ovat perhetyön asiakkaita, korostuu usein tarve tuelle ja ohjaukselle perheen arjessa ja sisäisessä vuorovaikutuksessa. Toiminta, jolla perhettä tuetaan, arvioidaan aina yksilökohtaisesti perheen tarpei-

den mukaan. Työprosessi alkaa työn sisällön, tavoitteiden ja keston määrittelyllä ja samalla sovi-
taan kuinka sosiaalityöntekijä seuraa prosessia. (Myllärniemi 2007, 9 - 11; Hurtig 2007, 26 - 27.)

Lastensuojelun perhetyön taustalla vaikuttaa keskeisesti pyrkimys huostaanottojen vähentämi-
seen. Tämä on perusteltua sekä lapsen kiinteiden perhesuhteiden säilymisen takia että kuntien
taloudellisten tilanteiden vuoksi. Lastensuojelun perhetyön tavoitteena on toimiva yhteistyö van-
hempien kanssa lapsen tilanteen helpottamiseksi. Tarkoituksena on yhdistää perheen tarpeet
palvelujärjestelmän perinteisten auttamistapojen kanssa. Lastensuojelun perhetyö kytkeytyy
tiivisti lastensuojelun kaikkiin vaiheisiin ja tarjoaa esimerkiksi niin sanottua arkista apua, jolla
tarkoitetaan perheen arjen askareisiin osallistumista heidän kodissaan, mitä taas esimerkiksi las-
tensuojelun laitoshuolto ei tarjoa. (Heino 2008a; Hurtig 2003, 23 - 28.)

Lastensuojelun perhetyöstä on aina tehtävä päätös ja työskentelyn järjestäminen, sekä tavoitteet
on kirjattava asiakassuunnitelmaan. Pää tavoitteita lastensuojelun perhetyölle on kolmenlaisia:
kriisitilanteen laukaiseminen, uusien kriisien ehkäiseminen tai tilanteen korjaaminen. Ominaista
on perheen omien voimavarojen hyödyntäminen ja löytäminen. Lastensuojelun perhetyötä käytet-
tään myös paljon nuorten kanssa, esimerkiksi itsenäistyvien nuorten kohdalla jälkihuollossa. (Las-
tensuojelunkäsikirja 2010c.)

2.2.2 Intensiiviperhetyö

Sipoon kunnan nuorisoperhetyö on osittain intensiiviperhetyötä. Määrittelemme intensiiviperhe-
työtä eri lähteisiin viitaten ja mainitsemalla, millaisia intensiiviperhetyöprojekteja on ollut. In-
tensiiviperhetyöllä tarkoitetaan lastensuojelutyötä, joka on suunnitelmallista ja ennen kaikkea
määräaikaista. Ajoitus ja kesto ovat oleellisia intensiiviperhetyön vaikuttavuudelle, sillä sen tar-
koitus on toimia ennaltaehkäisevänä työmuotona ja kriisitilanteiden laukaisijana. Intensiiviperhe-
työ on lapsilähtöistä, perhettä tukevaa ja perhekokonaisuutta vahvistavaa, intensiivistä sekä mo-
niammatillista työskentelyä. Työskentelyssä pyritään toimivaan palvelukokonaisuuteen yhdistä-
mällä esimerkiksi aikuissosiaalityön ja lastensuojelun palveluita. (Heino 2008a, 46 - 49.)

Intensiiviperhetyö on suunnattu perheille, joissa on akuutin huostaanoton riski. Työskentely on
vapaaehtoista, mutta vapaaehtoisuuteen niin sanotusti pakottaminen on sallittu motiivoinnin kei-
no. Työskentelyn tavoitteena on tarjota apua kotiin perheille, joissa kasvuympäristö vaarantaa
lapsen kehityksen ja kasvun. Työskentely on määräaikaista ja kestää keskimäärin 1-6 kuukautta.
Työskentely toteutetaan erilaisissa tapaamisissa, joihin voi osallistua lapsen lisäksi lapsen huolta-
ja tai huoltajat sekä lapsen muut sisarukset tai perheenjäsenet, joiden läsnäololla lapsen elämäs-

sä on tärkeä rooli. (Leijala 2008, 6 - 8.)

Intensiiviperhetyö on vaiheittain etenevää työskentelyä. Työn vaiheita on kolme, joita ovat alkukartoitus, työskentely sekä irtautumisvaihe. Työskentelyyn kuuluu monia erilaisia työmenetelmiä, joita sovelletaan jokaisen perheen kohdalla, heidän tilanteensa ja tarpeidensa mukaan. Intensiiviperhetyöhön kuuluu tutkimusta ja arviointia, tukea ja ohjausta sekä hoitoa ja kuntoutusta. Työskentelymuotoina intensiiviperhetyössä voi olla arkinen apu, joka sisältää perheen askareisiin osallistumista. Arkisten askareiden lomassa keskustelu ja toiminta ovat hyvin luontevaa ja se mahdollistaa ohjauksellisuuden ilman ammatin tuomaa valta-asetelmaa. Keskustelulliset työmenetelmät intensiiviperhetyössä sisältävät yhteistä ongelmanpohdintaa. Työskentely voi olla myös toiminnallista, jonka taustalla on ajatus siitä, että keskustelu ei ole ainoa tapa vaikuttaa ajattelun- ja toimintatapoihin. (Heino 2008a, 33 - 34; Hurtig 2003, 28.)

Myllärniemen (2007, 82) mukaan työntekijän on pystyttävä tasapainoilemaan aikuisen ja lapsen tarpeiden välillä välttääkseen puolueellisuuden tuoman ristiriidan. On myös huomioitava työskentelyn läpinäkyvyys, sillä perhetyöntekijällä on velvollisuus viedä tietoa sosiaalityöntekijälle ja toisin päin. Työntekijällä on monia eri rooleja, joiden kanssa on tasapainoitava ja oltava tarkka etäisyyden säätelyssä asiakassuhteessa.

Keskeisenä tekijänä intensiiviperhetyössä on arviointi. Arviointi on lastensuojelulaissa säädettyä ja sisältää dokumentoinnin sekä työskentelyn alussa, sen aikana että sen päätyttyä. Arviointi tehdään yhteistyössä vastaavan sosiaalityöntekijän, perhetyöntekijän ja asiakkaan kanssa. Intensiiviperhetyö on muutostyötä, jolla pyritään kuntouttavien metodein vahvistamaan ja arvioimaan perheen psykososiaalista toimintakykyä. (Heino 2008a, 46.)

Kahdessa seuraavassa tapauksessa on käytetty intensiiviperhetyön työmallia. Vantaalla toteutettiin intensiiviperhetyön hanke 2007 - 2009. Se oli osa Kuuselan perhekuntoutuskeskusta ja Vantaan lastensuojelun avopalveluja. Tavoitteena oli lasten sijoitusten määrän vähentäminen perheisiin kolmesta viiteen kertaa viikossa tehtävällä intensiivisellä perhetyöllä. Hankkeen asiakkaita olivat perheet, joissa oli akuutin huostaanoton riski, kun avohuollon muut tukitoimet eivät riittäneet. Tavoitteena turvata kiireellisen huostaanoton jälkeinen kotiinpaluu ja välttää avohuollon sijoitus, jos perheellä oli intensiivisen tuen tarve. Toinen hanke, jossa on käytetty intensiivisen perhetyön mallia, on Ensi- ja turvakotien päiväryhmätoiminta. Toiminta oli intensiivistä ja suunnitelmallista. Tavoitteena hankkeessa oli vauvaperheiden elämänhallinnan tukeminen. Intensiiviperhetyö toteutettiin päiväryhminä kolme kertaa viikossa 10 - 15 viikon ajan. (Heino 2008b, 33; Heino, Berg & Hurtig 2000, 18.)

3 Nuorisoperhetyö Sipoon kunnassa

Nuorisoperhetyön määritelmämme perustuu Sipoon kunnan nuorisoperhetyöntekijöiltä saamaamme suulliseen tietoon ja julkaisemattomiin dokumentteihin. Nuorisoperhetyöntekijän työtehtäviin Sipoon kunnassa kuuluvat nuoren ja perheen elämänhallinnan, päivärytmin, voimavarojen, perheen sisäisen vuorovaikutuksen sekä itsenäistyvän nuoren tukeminen. Nuorisoperhetyöllä pyritään samankaltaiseen työhön kuin lastensuojelulaitosten tarjoama perhetyö on. Sipoon kunnan nuorisoperhetyössä sekoittuu lastensuojelun perhetyö ja intensiiviperhetyö asiakkaiden tarpeiden mukaiseksi kokonaisuudeksi. Joidenkin kohdalla työskentely on intensiivistä, jolloin tapaamisia on useita kertoja viikossa, kun taas toisissa perheissä harvemmat viikkotapaamiset ovat riittävä tuki. Työskentely on, yksilötyön lisäksi, työskentelyä moniammatillisessa yhteistyöverkostossa, johon kuuluvat muun muassa poliisi, oppilashuolto, terveydenhuollon ammattilaiset, psykologit, sosiaalityöntekijät ja perhetyöntekijät. Työskentely dokumentoidaan lastensuojelulain § 33 velvoittamalla tavalla. (Korhonen & Puonti 2009 - 2010a; Korhonen & Puonti 2009 - 2010b.)

Nuorisoperhetyön asiakaskunta ryhmitellään kolmeen ryhmään: perhe, nuori (13 - 18-vuotias) ja jälkihuollon asiakas (18 - 21-vuotias). Asiakkaat ovat lastensuojelun asiakkaita ja joissain tapauksissa asiakkuus voi alkaa jo lastensuojelutarpeen selvityksen aikana. Asiakkuus päättyy 18-vuotiaana, ellei asiakas ole jälkihuollossa, jolloin se päättyy 21 vuoden iässä. Mikäli asiakas ei sitoudu työskentelyyn tai häntä ei tavoiteta, voidaan asiakkuus päättää. Asiakaskunnan oireilu ja tuen tarve on yksilöllistä ja moninaista. Asiakkuus alkaa alkukartoituksella, jossa selvitetään lastensuojelun tarve ja tehdään asiakassuunnitelma, jossa nuori ohjataan nuorisoperhetyön piiriin. Joskus asiakkuuden kesto jää vain kertatapaamiseksi, jos tapaamisen perusteella tarvetta nuorisoperhetyölle ei ole. (Korhonen & Puonti 2009 - 2010a; Korhonen & Puonti 2009 - 2010b.)

Korhosen ja Puonin (2009 - 2010a; 2009 - 2010b) mukaan asiakasprosessi koostuu kolmesta vaiheesta, jotka ovat alkukartoitus-, työskentely- ja irtautumisvaihe. Alkukartoituksessa sosiaalityöntekijä ja nuorisoperhetyöntekijä tekevät yhdessä asiakkaan kanssa suunnitelman. Toinen vaihe on työskentely. Siihen kuuluu kolme eri työskentelymenetelmää, jotka ovat toiminnallinen tapaaminen, yksilökeskustelu ja perheen kanssa työskentely.

Toiminnallisessa tapaamisessa pyritään tukemaan asiakkaan elämänhallintaa, sosiaalista käyttäytymistä ja jälkihuollon nuorilla se voi tarkoittaa oman elinympäristönsä huolenpitoa. Tapaamisia voidaan pitää esimerkiksi kolme kertaa viikossa. Toiminnallinen tapaamisen tavoitteena voi olla esimerkiksi uuden harrastuksen löytäminen. Tarvittaessa huoltajat osallistuvat toiminnallisiin tapaamisiin vuorovaikutuksen vahvistamiseksi. (Korhonen & Puonti 2009 - 2010a; Korhonen &

Puonti 2009 - 2010b.)

Yksilökeskusteluissa tarkastellaan nuoren elämäntilannetta, keskusteluja voi olla esimerkiksi kaksi kertaa viikossa. Työntekijä pyrkii tukemaan nuoren omaa ääntä ja korostamaan luottamuksen rakentumista. Keskusteluiden tukena voidaan käyttää erilaisia apuvälineitä, kuten roolikarttoja. Perheen kanssa työskentely sisältää perhetapaamisia sekä yksilötapaamisia huoltajan tai huoltajien kanssa. Perheen kanssa voidaan työskennellä intensiivisesti esimerkiksi neljä tuntia päivässä, viitenä päivänä viikossa perheen kotona. (Korhonen & Puonti 2009 - 2010a; Korhonen & Puonti 2009 - 2010b.)

Lakisääteisessä asiakassuunnitelman tarkistusneuvottelussa, työskentelyvaiheen jälkeen, tehdään päätös siitä, jatketaanko työskentelyä uudella jaksolla vai aloitetaanko nuorisoperhetyön irtautumisvaihe. Jos päätös työskentelyn lopettamisesta tehdään, irtautumisvaihe kestää yhdestä kahteen kuukaudesta. Tapaamiset nuoren ja perheen kanssa vähennetään muutamaan kertaan kuukaudessa. Vaiheen tavoitteena on pysyvien voimavarojen ja rakenteiden löytäminen elämänhallintaan. Tämän vaiheen tarkoituksena on pehmeästi valmistaa nuori ja perhe työskentelyn loppumiseen. Asiakkuus päättyy loppuneuvotteluun, jossa käydään läpi asiakasprosessi ja vastaanotetaan asiakkaan suora palaute. (Korhonen & Puonti 2009 - 2010a; Korhonen & Puonti 2009 - 2010b.)

4 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen kohdetta pyritään tutkimaan kokonaisvaltaisesti. Tavoitteena on löytää tosiasioita eikä todentaa jo olemassa olevaa tietoa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003, 152). Pyrkimyksemme oli valita sellaiset tutkimusmenetelmät, jotka palvelevat parhaiten kokemuksen tutkimista. Teemahaastattelulla mahdollistimme haastateltavan ainutlaatuisen kokemuksen kuvaamisen. Teemahaastattelussa haastateltavalla on mahdollisuus tarkentaa tarvittaessa kuvaustaan kokemuksestaan ja haastattelijalla on mahdollisuus tarkentaa kuulemaansa tarvittaessa.

Työelämäkumppanimme ensimmäinen toive opinnäytetyömme tarkoitukselle oli nuorisoperhetyön vaikuttavuuden tutkiminen. Päädyimme kuitenkin tutkimaan asiakkaiden kokemuksia nuorisoperhetyöstä, koska ajalliset resurssit ja opinnäytetyön tarkoitus eivät riittäisi vaikuttavuuden tutkimiselle.

Tiedonkeruumenetelmänä käytimme teemahaastattelua, koska se mahdollistaa joustavan tiedonkeruun. Valitsimme menetelmän, jossa haastateltavalla on vapaus itse, subjektina, kertoa kokemuksistaan. Haastattelussa myös tutkijalla on mahdollisuus syventää saamaansa tietoa jatkokysymyksillä. Toisin kuin kyselylomakkeessa tutkijan muokkaamat vastausvaihtoehdot harvoin tavoittavat vastaajan ajatuksia kattavasti. Haastattelu on enemmän aikaa vievä menetelmä, kuin esimerkiksi kyselylomake, eikä anonymiteettisuoja voida taata samalla lailla. Haastatteluista saatu tieto vastaa paremmin opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiin. (Hirsjärvi & Remes. 2001, 36 - 37; Hirsjärvi ym. 2003, 191 - 193; Hirsjärvi & Hurme 2001, 35, 37.)

4.1 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tutkia nuorisoperhetyön toimivuutta ja tarpeellisuutta Sipoon kunnassa. Opinnäytetyömme tavoite on kuvata asiakkaiden kokemuksia nuorisoperhetyöstä.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

Minkälaisia kokemuksia nuorilla on nuorisoperhetyöstä?

Minkälaisia kokemuksia huoltajilla on nuorisoperhetyöstä?

4.2 Teemahaastattelu ja kokemuksen tutkiminen

Opinnäytetyössä käytimme tutkimusmenetelmänä Hirsjärven ja Hurmeen (2006) määrittelemää teemahaastattelua. Teemahaastattelu on haastattelu, jossa teemat ovat valmiiksi mietittyjä, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys ovat avoimia (Hirsjärvi ym. 2003, 195). Haastateltavina tutkimuksessamme olivat nuoret ja huoltajat. Haastateltavia oli yhteensä kahdeksan, joista viisi oli nuoria ja kolme nuorten huoltajia. Nuoret olivat poikia ja huoltajat äitejä. Yhden huoltajan nuorta emme haastatelleet. Sipoon kunnan nuorisoperhetyöntekijät hankkivat meille haastateltavat. Nuorisoperhetyöntekijöitä apuna käyttäen ei meidän tutkijoina tarvitse tietää haastateltavista opinnäytetyömme kannalta epäolennaista tietoa, kuten nimeä tai osoitetta.

Vaikka haastatteluteemat olivat kaikille samat, olivat nuorten ja huoltajien haastatteluiden tavoitteet erilaiset. Koska nuorilla ja huoltajilla on eri tavoitteet nuorisoperhetyöskentelyssä, muokkasimme muistilistamme sen mukaisesti, että haastatteluista saamamme aineisto vastaisi parhaalla mahdollisella tavalla tutkimuskysymyksiimme ja aineistosta haluamaamme tietoon. Teemahaastattelu huomioi haastateltavan ja haastattelijan välisessä vuorovaikutuksessa syntyneet yksilön tulkinnat asioista ja tilanteista. Tällä menetelmällä voidaan tutkia yksilön kokemuksia, ajatuksia ja tunteita ilman, että jokaisen haastateltavan kokemus olisi sama. Teemahaastat-

telussa on tärkeää muistaa, että haastateltavan asioille antamat merkitykset ovat keskeisiä ja ne muodostuvat haastattelussa käydyn keskustelun tuloksena. Teemahaastattelussa sekä haastattelijasta että haastateltavasta voivat tarvittaessa tarkentaa keskusteltavaa asiaa. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47 - 48, 66.)

Teemahaastattelurunko rakentuu usein tutkimuksessa käytetyn teorian mukaan siihen tutustuttaessa. Teemahaastattelurunkoa tehdessä ei laadita tarkkoja kysymyksiä vaan asetetaan haastattelulle pääteemat. Teemojen alle rakentuu haastattelijan muistilista, jota voidaan käyttää haastattelussa haluttujen asioiden saamiseksi. (Hirsjärvi, Hurme 2006, 66.) Rakensimme haastatteluteemat nuorisoperhetyön työskentelyprosessin vaiheita apuna käyttäen. Prosessin vaiheita ovat alkukartoitus, työskentely- ja irtautumisvaihe (Korhonen & Puonti 2009 - 2010b). Teemojen alle teimme muistilistat helpottamaan haastattelun kulkua ja tukemaan meitä haastattelijoina.

Perttulan ja Latomaan (2009, 117, 136 - 138) mukaan kokemukset koostuvat erilaisista elämäntilanteista, kuten aineellisesta, ideaalisesta, elämänmuodollisesta ja kehollisesta todellisuudesta. Kokemusta tutkittaessa tutkijan tulee pitää lähtökohtanaan objektiivisuutta ja johdonmukaisuutta kokemusaineistoa käsitellessään, tutkijalla tulee olla luja tahto toteuttaa tutkimusta johdonmukaisesti päättelyntasolla. Haastateltavalle kokemus tarkoittaa kykyä tarkastella omaa elämäntilannettaan ulkopuolelta. Haastattelijan tulee valita haastateltavat jonkin yhteisen tekijän mukaan. Ei kuitenkaan tule olettaa, että haastateltavien kokemukset tutkittavasta asiasta ovat samanlaisia. Haastateltavamme on valittu sen mukaan, että heitä yhdistää nuorisoperhetyön asiakkuus.

Tutkijan tulee tutustua haastateltavien elämäntilanteisiin, ennen kuin hän tulkitsee tutkittavien kokemuksia (Perttula & Latomaa 2009, 137). Perehdyimme haastateltavien elämäntilanteisiin yleisellä tasolla nuorisoperhetyöntekijöiden kanssa käydyissä keskusteluissa. Perttulan ja Latomaan (2009, 138 - 139) mukaan tutkijan täytyy muistaa kokemusta tutkiessaan, että hän tutkii vain tutkimuskysymyksen kannalta olennaista elämäntilanteen kokemusta eikä kokemusta koko elämästä. Kuvasimme asiakkaiden kokemuksia nuorisoperhetyöstä heidän elämäntilanteensa tuki-jana. Opinnäytetyömme kannalta ei ollut olennaista heidän elämänsä historiaansa.

Kokemusta tutkittaessa on tärkeää, että tutkimusaineistoon voidaan palata, jotta kokemus säilyy autenttisenä (Perttula & Latomaa 2009, 140). Jotta palaaminen opinnäytetyömme tutkimusaineistoon oli mahdollista, nauhoitimme ja litteroimme haastattelut. Tutkijan rooli haastattelussa on olla läsnä ja kiinnostunut haastateltavan ainutlaatuisesta kokemuksesta. Tutkijan tulee johdatella haastateltava tutkimuksen kannalta oleellisen kokemuksen äärelle, mutta ei kuitenkaan tulkita

haastateltavan kokemusta eikä niin sanotusti usuttaa vastaamaan oikein. (Perttula & Latomaa 2009, 140 - 141.) Haastattellessamme käytimme tarkentavia kysymyksiä, jotta saimme haastateltavan tutkimuskysymysten kannalta halutun kokemuksen äärelle. Apuna käytimme teemoihin liittyviä muistilistoja.

4.3 Aineiston hankinta

Opinnäytetyömme tavoite oli kuvata asiakkaiden kokemuksia nuorisoperhetyöstä. Haastattelimme viittä nuorta ja kolmea huoltajaa. Nuorisoperhetyön asiakkaina elokuuhun 2010 mennessä oli ollut 14 perhettä. Haastateltavien nuorten ikä vaihteli 13 ja 19 ikävuoden välillä, huoltajat olivat noin 40-vuotiaita. Kaikki huoltajat eivät olleet haastateltujen nuorten huoltajia. Haastateltavista nuoret olivat kaikki poikia ja huoltajat äitejä. Haastattelupaikka oli Sipoon Perhepalvelukeskuksen neuvottelutila, Olkkari-huone. Neuvottelutila Olkkari oli haastateltaville entuudestaan tuttu tila. Se on rauhallinen huone. Siellä on ympyrämuodostelmassa nojatuoleja pöydän ympärillä. Hirsjärvi ja Hurme (2006, 91) kertovat istumajärjestelyjen ja tilan merkityksestä ja vaikutuksesta haastatteluun. Haastateltavan tulisi istua tarpeeksi lähellä haastattelijaa aineiston tallentamisen ja yleisen tunnelman kannalta. Haastattelutilanteessa olisi hyvä istua kasvokkain, jotta ilmeiden merkitys haastattelussa tulisi esille. Ennen haastatteluita järjestelimme haastattelutilan sellaiseksi, että haastateltava oli tarpeeksi lähellä pöytää ja haastattelijaa haastattelun nauhoittamisen kannalta, mutta kuitenkin kunnioittaen heidän reviiriään. Tarjosimme haastateltaville limonadia, teetä ja kahvia.

Haastateltavan vastaanotti nuorisoperhetyöntekijä Perhepalvelukeskuksen eteisessä. Tällöin haastateltavalla oli tuttu henkilö vastassa tutussa ympäristössä. Tämän tarkoituksena oli rentouttaa haastateltavaa. Haastattelimme haastateltavat yksin. Hirsjärven ja Hurmeen (2006, 89-90) mukaan haastattelijan tulee haastattelun aluksi esitellä itsensä ja antaa haastateltavalle mahdollisuus tarkkailla itseään hetken ajan yleisen keskustelun myötä. Jotta haastattelun ajaksi muodostuisi luottavainen suhde haastateltavan ja haastattelijan välille, on yleinen keskustelu ja tutkimuksen tarkoituksen läpikäyminen sekä haastateltavan oikeuksien kertominen tärkeää. Haastatteluiden aluksi esittelimme itsemme ja kerroimme miksi haastatteleme juuri heitä. Annoimme haastatteluun suostumuslomakkeen haastateltavalle luettavaksi ja allekirjoitettavaksi. Kerroimme arvioidun haastatteluajan keston olevan noin 30 - 45 minuuttia.

Kerroimme, että käymme haastattelussa läpi neljä eri teemaa, joista keskustelemme haastateltavan näkökulmasta. Lopuksi oli haastateltavalla mahdollisuus kertoa vapaasti mielipiteensä. Haastattelun teemat oli rakennettu nuorisoperhetyön työskentelyprosessin mukaan: orientoitumi-

nen, työskentelyvaihe, työskentelyn päättäminen ja muutos elämässä. Lopuksi kävimme läpi, että haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan opinnäytetyötämme varten. Litteroitu aineisto analysoitiin käyttäen aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Litteroitua tekstiä saimme yhteensä 43 sivua, joista muodostui 49 sivua analyysitaulukoita. Tuhosimme haastatteluaineistomme asianmukaisesti opinnäytetyömme valmistuttua.

4.4 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysillä tarkoitetaan analyysitapaa, jossa aineisto järjestetään sillä tavalla, että siitä voidaan tehdä johtopäätöksiä ja saadaan mahdollisimman tiivis kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Analyysin tarkoitus on muokata saadusta aineistosta tekstiä, joka kuvaa tutkittavaa ilmiötä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105 - 110.)

Opinnäytetyömme on laadullinen tutkimus. Tutkimusaineistomme koostuu teemahaastatteluista, jotka nauhoitimme ja litteroimme. Haastattelun teemat oli rakennettu nuorisoperhetyön työskentelyprosessin mukaan: orientoituminen, työskentelyvaihe, työskentelyn päättäminen ja muutos elämässä. Teemahaastatteluna kerätty tutkimusaineisto on yleensä erittäin laaja. Tutkijan on aineiston analyysiä tehdessään muistettava, että aineistosta tulee poimia ja analysoida vain ne asiat, jotka ovat tutkimuksen kannalta olennaisia ja vastaavat tutkimuskysymyksiin. Johtopäätökset ja tutkimuksen tulokset muotoutuvat, kun tutkija muokkaa aineistosta synteesejä. Aineiston analyysimenetelmänä käytimme teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Siinä johtopäätökset tehdään aineistosta ilmenevistä asioista, mutta jo olemassa oleva tieto ohjaa analyysin etenemistä. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä vaihtelee aineistolähtöisyys ja jo olemassa olevat mallit. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 98 - 99.) Meidän opinnäytetyössämme tämä tarkoitti sisällönanalyysissä peilaamista nuorisoperhetyön työprosessiin.

Litteroimme omat haastattelumme. Tämän jälkeen luimme toistemme litteroinnit. Keskustelimme niistä yhdistävien ja mielenkiintoisten asioiden kautta sekä aineiston kattavuuden kannalta. Luimme aineistoa läpi useaan kertaan, jotta löytäisimme sieltä varmasti opinnäytetyömme kannalta olennaisen tiedon.

Laadullisen tutkimuksen analyysissä on kolme vaihetta: aineiston pelkistäminen, sen ryhmittely ja käsitteellistäminen. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä on kolme vaihetta: ensimmäinen vaihe on aineiston redusointi eli pelkistäminen, toinen vaihe on klusterointi eli ryhmittely ja kolmas on aineiston peilaaminen jo olemassa olevaan tietoon. (Tuomi & Sarajärvi, 2002, 110 - 11). Aloitimme aineiston analyysin syksyllä 2010 saatuumme kaikki haastattelut tehtyä ja litteroitua. Ryhmit-

telimme aineistomme ensin haastatteluteemoittain ja sen jälkeen miellekarttoissamme olevien muistilistojen mukaan. Saatuamme alkuperäiset ilmaukset ryhmiteltyä teemoittain, jatkoimme pelkistämällä alkuperäisiä ilmauksia. Pelkistetyistä ilmauksista yhdistimme alaluokkia, joista yhdistimme aineiston jälleen yläluokiksi. Yläluokista yhdistimme pääluokkia, jotka muodostimme olemassa olevan nuorisoperhetyön työskentelyprosessin sisältöjen mukaan. Pääluokkia muodostui 12 nuorten haastatteluista. Luokkia olivat ensimmäinen tapaaminen, lähtökohtien määrittely, tavoitteet, työskentelyn sisältö, odotukset, vaikuttaminen, arviointi, työn tarkoitus, tavoitteiden toteutuminen, työskentelyn päätyminen, muutos elämässä ja tuen riittävyys. Huoltajien haastatteluista pääluokkia muodostui 13. Luokkia olivat ensimmäinen tapaaminen, lähtökohdat, tavoitteet, odotukset, osallisuus, työskentelyn sisältö, arviointi, kokemus työskentelystä, työskentelyn päätyminen, tavoitteiden toteutuminen, muutos nuoressa, vanhemmuus sekä odotuksiin vastaaminen.

5 Tulokset

Tässä kappaleessa käsittelemme teemahaastatteluista saamiamme tuloksia. Jaottelimme tulokset kahteen ryhmään haastateltavien mukaan, nuoret ja huoltajat. Esittelemme saamamme tulokset haastatteluteemoittain työskentelyprosessin mukaan. Käytimme alkuperäisiä lainauksia elävöittämään tekstiä. Eri haastateltavat ovat merkitty värikoodeilla, joita käytimme sisällönanalyysiä tehdessämme. Käyttämässämme alkuperäisissä lainauksissa olemme korvanneet työntekijöiden ja haastateltavien nimet anonymiteettisuojan turvaamiseksi seuraavasti. XX ja XY tarkoittavat nuorisoperhetyöntekijöitä ja PP nuorta. Ensin käsittelemme tulokset nuorisoperhetyöprosessin vaiheiden sekä haastatteluteemojen mukaan ja kappaleessa 5.3 on yhteenveto tuloksista.

5.1 Nuorten kokemukset nuorisoperhetyöstä

5.1.1 Työskentelyn lähtökohdat

Haastatteluista ilmeni kahdenlaisia tavoitteita: perheen sisäisiä ja nuoren henkilökohtaisia. Perheen sisäisiä tavoitteita haastateltavien mukaan olivat perheen yleisen hyvinvoinnin parantaminen ja sovussa eläminen. Haastateltavat kertoivat henkilökohtaisiksi tavoitteiksi itsenäisen elämän tukemisen, koulunkäynnin tukemisen, luvan olla lapsi, arjesta irti pääsemisen ja järkevän tekemisen löytämisen.

”Et varmaan tän idea koko hommelis oli se et niinku pääsee unohtaa kaiken himast mitä on tapahtunu... saa niinku vaa pitää hauskaa tai jotai tälläst.”

(nuori liila)

Työskentelyn lähtökohdiksi haastatteluissa tuli esille koulunkäyntiin liittyvät ongelmat, nuoren sekainen elämäntilanne esimerkiksi ongelmallinen päihteidenkäyttö sekä perheen sisäiset ristiriidat. Yhdessä haastatteluista haastateltava kertoi työskentelyn alkaneen ulkopuolisen lastensuojeluilmoituksesta, jonka haastateltava koki hyväksi asiaksi.

Tapaamisessa käytiin läpi nuoren elämäntilannetta ja esiteltiin nuorisoperhetyötä työmuotona. Kaksi haastateltavista koki viranomaisten puuttumisen perheen tilanteeseen hämmäntäväksi ja oudoksi. Haastateltava tarkensi outouden tunnetta siten, että ei ollut koskaan aikaisemmin ollut tekemisissä sosiaaliviranomaisten kanssa. Molempien haastateltavien ennakkoluulot nuorisoperhetyötä kohtaan karisivat työskentelyn alettua, kun heille selvisi minkälaista työskentely tulee olemaan.

”Hämmäntynyt, vaik kyl mä tiesin et sosiaaliviranomaiset tulee sotkeutuu mejän asioihin, mut eipä se mua haitannut puhuu ulkopuolisille tai sellaselle ihmiselle, jota ei ollenkaan tunne”

(nuori sininen)

Neljä haastateltavista koki työskentelyn vapaaehtoisena ja he kokivat voivansa vaikuttaa tapaamisten sisältöön ja kulkuun. Yhdelle haastateltavista nuorisoperhetyö esiteltiin intensiivisenä työskentelynä, joka koostuu keskusteluista ja kivojen asioiden tekemisestä. Yksi haastateltavista kertoi lähtökohtia määriteltäessä, että hän oli yhdessä nuorisoperhetyöntekijän kanssa määritellyt tavoitteet työskentelylle. Hänellä oli oletus kaikkia asiakkaita koskevista yleisistä tavoitteista.

”Ne tavoitteetkin ne pääsääntöiset tavoitteet, ne varmaan laitetaan kaikille.”

(nuori vihreä)

Ensimmäisestä tapaamisesta nuoret kertoivat, että olivat tavanneet vaihtelevasti koululla, Sipoon Perhepalvelukeskuksen tiloissa ja perheen kotona. Paikalla tapaamisissa oli haastateltavilla läsnä osittain tai kokonaan oma perhe, joko molemmat tai toinen nuorisoperhetyöntekijä sekä vaihteleva määrä sosiaaliviranomaisia ja joissain tapaamisissa koulun henkilökuntaa. Yhdestä haastattelusta ilmeni, että nuori ja nuorisoperhetyöntekijä olivat tapaamisessa kuuntelijoina ja muut paikallaolijat keskustelivat.

5.1.2 Kokemuksia työskentelystä

Kaikki viisi haastateltavaa kertoivat työskentelyn olevan yksilöllisesti räätälöityä toimintaa ja yksilökeskusteluja. Kysyttäessä tuen saannista yksi haastateltavista kertoi, että voi varata ylimääräisiä aikoja nuorisoperhetyöntekijältä tarvittaessa. Haastateltavat kertoivat, että ovat toiminnallisissa tapaamisissa tutustuneet erilaisiin harrastuksiin, kuten kiipeilyyn, minigolfiin, keilaamiseen, sulkapalloon ja kuntosaliin. Kaksi haastateltavista kertoi osallistuneensa vapaaehtoisin peli- ja elokuvailtoihin Perhepalvelukeskuksessa. Yksi haastateltavista kertoi nuorisoperhetyöntekijän mahdollistaneen sellaisia asioita, joihin hänellä ei ole aikaisemmin ollut mahdollisuutta. Yksi nuori kertoi päässeensä kokeilemaan erilaisia harrastuksia, jotka edellyttävät rahaa tai erityisiä järjestelyjä. Yksi haastateltavista kertoi tekevänsä koulutehtäviä nuorisoperhetyöntekijän kanssa.

"No me saatetaan tehdä niinku joka toinen viikko, että me tehään jotain koulutehtävää ja joka toinen viikko käydään vaik leffassa."

(nuori punainen)

Jokainen haastateltava kertoi työskentelyn sisältävän yksilökeskusteluja, joita käydään sekä toiminnan yhteydessä että sellaisenaan. Kysyttäessä yksilökeskustelujen sisällöstä, yksi haastateltavista kertoi nuorisoperhetyöntekijän vastuuttaneen häntä oman toimintansa seurauksista. Nuori kertoi nyt ymmärtävänsä rikosoikeudelliset seuraamukset omasta toiminnastaan. Toinen haastateltava kertoi, että olivat yhdessä nuorisoperhetyöntekijän kanssa pohtineet ja keksineet ratkaisuja perheen ristiriitatilanteisiin.

"Välillä no me yritetään keksii XX:n kaa ratkasuja, että miten me pystytään elää sillee et ei tuu riitaa. Et me keksittiin yks ratkasu et ei tuu mitää hankaluuksia. Sillee et mutsi pystyy elää mun kaa. Jotain me sit keksittiin." *(nuori punainen)*

Haastateltavista neljä kertoi, että he voivat vaikuttaa työskentelyn kulkuun ja toiminnan sisältöön. Osa haastateltavista kertoi päättävänsä toiminnan sisällöstä täysin ja osa kertoi päättävänsä yhdessä työntekijän kanssa. Yhdelle haastateltavista vaikuttamisen mahdollisuudella työskentelyyn ei ollut merkitystä.

"Sillo ku me tehään niit kouluhommii, ni mä saan päättää mitä me tehään."

(nuori punainen)

Kysyttäessä haastateltavien odotuksia nuorisoperhetyöstä, kaksi vastasi odotustensa olleen negatiivisia ja kaksi kertoi olevansa epätietoisia työn sisällöstä.

"Että täällä on vaan jotai kitupiikkejä, että ne vaan huutaa."

(nuori punainen)

"Ei mulla ollu mitään odotuksii, tosissaan en tienny miten se toimii tää homma."

(nuori vihreä)

Kolme haastateltavista koki työskentelyn olevan tasaista ja yksi heistä kertoi, että työskentelyn tavoitteissa oli pysytty. Yhdessä haastatteluista ilmeni ajoittaista epätietoisuutta toiminnallisten tapaamisten tarkoituksesta. Kolmen haastatellun nuoren mukaan työskentelyn tarkoituksena on suhde turvalliseen aikuiseen. Haastateltavat kuvasivat turvallista aikuissuhdetta niin, että nuori saa tukea itselleen mielekkäällä tavalla, että on joku läsnä oleva aikuinen, jolle puhua ja että on lupa olla lapsi.

"On joku jolle puhua ja joku joka jeesaa jos on jotain jota ei tajuu."

(nuori vihreä)

Kolme haastateltavaa kertoi oikeudenmukaisen kohtelun sekä luottamuksellisen suhteen nuorisoperhetyöntekijään lisänneen heidän hyvinvointiaan. Muutamat haastateltavat kertoivat olonsa helpottuneen, kun on joku jonka kanssa voi jakaa taakkaansa ja ei tarvitse pelätä toisen loukkaamista. Haastatteluista tuli esille nuorten olevan tietoisia avun saannista tarvittaessa. Oikeudenmukainen kohtelu ilmeni haastateltavien mukaan niin, ettei heitä moralisoida avun pyytämisestä, vaan sille on matala kynnyks. Haastatteluista ilmeni nuorten kokemus heidän itsemääräämisoikeuden kunnioittamisesta. Yksi haastateltavista kertoi hallitsevansa keskustelutilanteita ja voivansa rajata keskustelun aiheita.

"...ja sit voi puhuu ihan mist vaa. Ei tarvii varoo, että mitä sanoo. No parempihan se on... Pääsee puhuu kahestaan. Varmaan se et ku on kahestaan ni voi puhuu ihan mist vaa."

(nuori sininen)

Yksi haastateltavista kertoi sisaruksensa olevan mukana työskentelyssä, mutta he ovat työskennelleet eri nuorisoperhetyöntekijöiden kanssa. Nuori kertoi, että he ovat ensimmäistä kertaa yhdessä menossa toiminnalliseen tapaamiseen. Haastateltavien mukaan he tapaavat nuorisoperhetyöntekijää koko perheen kanssa sovitusti, lukuun ottamatta jälkihuollossa olevaa nuorta, mut-

ta eivät joko osanneet tai muistaneet kuinka usein. Yksi haastateltavista arvioi perhetapaamisia olevan 3 - 6 kuukauden välein. Haastateltavat kertoivat, että heidän perhetapaamisensa eivät ole toiminnallisia tapaamisia, vaan keskusteluja. Yksi haastateltavista ihmetteli perhetapaamisten tarpeellisuutta ja koki ne epämiellyttäväksi. Nuori kertoi, että ei uskalla tapaamisissa kertoa omaa mielipidettään, koska pelkää sen loukkaavan muita perheenjäseniä. Sama haastateltava kertoi kuitenkin ymmärtävänsä, että toisten mielipiteiden kuuleminen on tärkeää.

"No meil on välil et koko perhe käy täällä, mut ei me yhes tehä mitään."

(nuori sininen)

5.1.3 Nuorten arviointia nuorisoperhetyöstä

Kysyttäessä haastateltavien tyytyväisyyttä työskentelyyn, he kertoivat olevansa tyytyväisiä nuorisoperhetyöntekijöihin. Yksi nuorista kertoi työskentelyn olevan rentouttavaa ja toinen koki saaneensa tukea nuorisoperhetyöntekijältä. Kaksi haastateltavista sanoi, että nuorisoperhetyöstä olisi hyötyä muillekin tuntemilleen nuorille. Yksi haastateltavista oli tyytymätön sosiaaliviranomaisten liian myöhäiseen puuttumiseen.

"Kyllä sosiaaliviranomasten olisi pitäny puuttua jo aikaisemmin. Mun mielestä tuli vähän liian myöhään." *(nuori sininen)*

"Loppujen lopuksi ihan hyvä systeemi, tarpeellinen monelle nuorelle."

(nuori vihreä)

Kysyttäessä tavoitteiden toteutumisesta kolme nuorista kertoi elämänhallintansa lisääntyneen työskentelyn myötä. He kuvasivat elämänhallinnan lisääntymistä mielialan muuttumisena iloisemmaksi, koulumenestyksen parantumisena sekä perheen yhdessä tekemisenä. Yksi haastateltavista koki tavoitteiden toteutuneen täysin ja kaksi osittain. Yksi haastateltava kertoi saavuttaneensa omat päämääränsä, eikä osannut kertoa virallisten tavoitteiden toteutumisesta. Kysyttäessä keinoista tavoitteiden saavuttamiselle haastatteluista ilmeni etteivät nuoret hahmottaneet toiminnan tavoitteita. Poikkeuksena jälkihuollon asiakkaana oleva nuori, joka osasi kertoa mihin toiminnalla on pyritty.

"Oon saanu hoidettuu niit puuttuneita koulutöitä ja elämäntilanne on muuttunu vähän parempaa suuntaan." *(nuori punainen)*

Kysyttäessä työskentelyn päättymisestä kolme haastateltavaa kertoi jatkoon olevan vielä epäselvää ja työskentelyn jatkuneen alkuperäisestä suunnitelmasta. Yhden haastateltavan kohdalla oli sovittu työskentelyn päättymisajankohta.

5.1.4 Muutos nuoren elämässä

Kysyttäessä muutoksesta omassa elämässään, nuoret kertoivat elämänhallintansa lisääntyneen. Neljä haastateltavista kertoi muutoksen ilmenevän perheen sopuna, koulun etenemisenä, itsenäisen elämän hallintana, harrastuksen löytämisenä ja itsehillinnän lisääntymisenä hankalissa tilanteissa. Yksi haastatelluista kertoi tiedostavansa paremmin oman toimintansa syy-seuraussuhteita. Eräs haastateltavista kertoi saaneensa nuorisoperhetyöntekijästä tukijan, lähes ystävän, jonka avulla on pystynyt unohtamaan ikäviä asioita. Työskentelyn avulla kyseinen nuori kertoi saaneensa helpotusta tilanteeseensa koulussa. Haastateltava tarkensi, että opettaja on nyt tietoinen nuoren tilanteesta. Nuori kokee siksi saavansa enemmän ymmärrystä opettajalta ja nuori kertoi uskaltavansa pyytää apua opettajalta. Yhdessä haastattelussa nuori kertoi muutoksen alkaneen ennen nuorisoperhetyötä ja koki työskentelyn tukeneen jo alkanutta muutosta.

" Ennen mä olin melkein se eka joka teki jotain hölmöä niinku pölli jotain tai... nyt mä yritän olla menemättä mukaan..." (nuori oranssi)

Kaikki viisi haastateltavaa olivat sitä mieltä, että tuki on ollut riittävää. Nuoret kertoivat, että heitä on tuettu tarpeen ja tilanteen mukaan. Eräs haastateltavista kertoi työskentelyn olleen aluksi liian intensiivistä, joten tapaamisia harvennettiin. Nuori kuvaili liiallista intensiivisyyttä keskustelun aiheiden loppumisena. Toinen haastateltava kertoi, että tapaamisia oli lisätty tarpeen mukaan. Yksi haastateltava koki, että Perhepalvelukeskuksessa on aina joku jolta kysyä apua, vaikka se ei olisikaan oma työntekijä. Yhdelle nuorista nuorisoperhetyöntekijä toimii tukihenkilönä.

"Kyl tässä on aina joku paikalla, jos ei oo XX ni sit on XY, sekin osaa aika hyvin auttaa. Jos tulee vaik sähkölasku ja se pitää maksaa äkkii, ni sen voi jättää tolle paksulle ukolle joka hengaa tosovensuussa ja se antaa sen sit eteenpäin."
(nuori vihreä)

5.2 Huoltajien kokemukset nuorisoperhetyöstä

5.2.1 Työskentelyn lähtökohdat

Kaksi haastatelluista määritteli lähtökohkia työskentelylle. He kertoivat itse olleensa yhteydessä lastensuojeluun voimavarojensa puutteen vuoksi. Tavoitteiksi työskentelylle kaksi huoltajista kertoi elämänhallinnan tukemisen. Kahdeksi päätavoitteeksi he kertoivat nuoren koulunkäynnin tukemisen sekä nuoren päihteettömyyden.

”Että ihan konkreettista apua, että selvitään päivästä seuraavaan. Että hän tuo, vie kouluun.”
(huoltaja pinkki)

Haastatteluista tuli esille huoltajien odotus saada keinoja arjessa selviytymiseen. Kaikki haastatellut huoltajat odottivat nuorisoperhetyöntekijästä luotettavaa aikuista omalle nuorelleen. Kaksi haastatelluista määritteli luotettavan aikuisen olevan henkilö, joka pystyy keskustelemaan nuoren kanssa samalla tasolla ja ottamaan nuoren juuri sellaisena yksilönä kuin hän on. Yhdellä huoltajista oli odotuksena nuoren eheytyminen siten, että nuori pystyy myöhemmin elämässään käsittelemään syvemmin menneisyydessään tapahtuneita asioita. Odotuksena haastateltavilla oli toimiva työskentelymuoto, jonka he olettivat sisältävän palveluohjausta ja olevan monipuolista. Yhden huoltajan odotuksiin vaikutti, että hän oli lukenut nuorisoperhetyöstä paikallisesta lehdestä.

”Mä muistan vielä, että mä luin Sipoon sanomista, että on kaksi tämmöistä aloittamassa. Ajattelin, että onpa hyvä, nää on varmaan ihan tilauksesta tänne.”
(huoltaja pinkki)

Kaikki kolme haastatteluun osallistunutta huoltajaa kertoivat, että heille oli jäänyt ensimmäisestä tapaamisesta vaikutelma, että työskentely on vapaaehtoista sekä lapsen tarpeet ovat etusijalla. Yksi haastateltava kertoi, että nuorisoperhetyö esiteltiin vapaaehtoisena mahdollisuutena. Toinen huoltaja kertoi nuorensa poistuneen kesken ensimmäisen tapaamisen, koska koki tapaamisen ahdistavana. Yhdellä haastateltavista ensimmäinen tapaaminen on pidetty koululla ja toisella kotona. Koululla ollut tapaaminen pidettiin huoltajan mukaan lastensuojelun sosiaalityöntekijän ja koulun näkökulmasta. Nuorisoperhetyöntekijän rooli oli huoltajan mukaan kuuntelija, lastensuojelun sosiaalityöntekijä esitteli nuorisoperhetyöntekijän nuorelle. Kotona pidetyssä tapaamisessa oli mukana molemmat nuorisoperhetyöntekijät, joilla oli huoltajan mukaan erilaiset roolit. Huoltaja oli toisen nuorisoperhetyöntekijän kanssa kuuntelija ja toinen nuorisoperhetyöntekijä ja nuoret keskustelivat. Huoltaja koki tärkeäksi sen, että molemmat nuorisoperhetyöntekijät ovat

miehiä, koska hänen mielestään poikien on helpompi puhua samaa sukupuolta oleville.

”Esitettiin meille et on tämmönen mahdollisuus ja ajatellen myöskin poikia ni heidän on huomattavasti helpompi puhua miehille kuin naisille.” (huoltaja sininen)

Kaikki kolme haastateltavaa kertoivat tietoisesti jättäytyneensä ulkopuolelle nuoren ja nuorisoperhetyöntekijän välisestä työskentelystä. He kertoivat olevansa kuitenkin tietoisia tapaamisten sisällöstä ja ajankohdista. Pääosin tiedonkulku tapahtui nuoren kautta, mutta tarvittaessa huoltaja ja nuorisoperhetyöntekijä ovat olleet yhteydessä toisiinsa. Kaksi haastateltavista kertoi käyvänsä yksilökeskusteluja nuorisoperhetyöntekijöiden kanssa.

”Tiedän toki sen et millon ja missä ne tapaa, mutta mä en konkreettisesti oo ollu yhdessäkään tapaamisessa.” (huoltaja vihreä)

5.2.2 Kokemuksia työskentelystä

Kysyttäessä työskentelyn sisällöstä yksi huoltajista kertoi saaneensa tukea omaan vanhemmuuteensa. Hän koki, että hänet on kohdattu juuri sellaisena vanhempana kuin hän on ja hänen vanhemmuuttaan on arvostettu. Toinen huoltaja kertoi kokevansa hyväksi sen, että häntä ei ole syyllistetty vanhempana. Huoltaja kertoi, ettei häntä ole sormi pystyssä neuvottu, kuinka hänen tulisi toimia nuorensa kanssa. Nuorisoperhetyöntekijä koettiin tasavertaisena toimijana eikä kaikkitehtävänä sosiaalialan työntekijänä. Haastateltava kertoi, että hänen mielipidettään työskentelyyn on kysytty ja sillä on ollut merkitystä työskentelyn kulussa.

”XX on tukenu sitä mun vanhemmuuttani olla tällänen vanhempi ku mä oon.” (huoltaja vihreä)

Pyydettyäessä huoltajia arvioimaan nuorisoperhetyötä yksi huoltajista kertoi kokeneensa työskentelyn toimivaksi. Perusteena huoltaja kertoi toimivista henkilökemioista nuorten ja nuorisoperhetyöntekijän välillä. Toinen huoltaja kertoi nuorisoperhetyöntekijöiden olevan vastaanottavaisia kritiikille ja keskustelun olevan avointa. Haastattelun aikana huoltaja kertoi ymmärtävänsä, kuinka hyvää työskentely on ollut. Kahdessa haastattelusta tuli esille kokonaisvaltainen tukeminen. Kokemus kokonaisvaltaisesta tukemisesta perustui huoltajien mukaan koko perheen huomioon ottamiselle sekä käytännön ratkaisujen löytämiselle. Yhden huoltajan mukaan nuorisoperhetyö auttoi koko perhettä jaksamaan.

”Ei ennen viittä ylös ja sitten lähteä raahaamaan jotain bussille, joka ei halua sinne mennä. Ja siihen sitte auttoi, että muuten koulu olisi sitten saattanut keskeytyä.” (huoltaja pinkki)

Kahdessa haastatteluista tuli ilmi nuorisoperhetyön monipuolisuus. Huoltajat määrittivät monipuolisuuden kokonaisvaltaisena tukemisena ja palveluohjauksena. Huoltajien mukaan työskentely on nuorille toimivaa keskustelun ja toiminnan sekoitusta. Huoltajien mukaan nuorisoperhetyöntekijöiltä voi kysyä mitä vain, jos he eivät tiedä vastausta, niin he etsivät sen. Eräs haastateltava sanoi olleensa viranomaispalaverissa, joissa oli ollut paikalla koulun henkilökuntaa ja nuorisoperhetyöntekijä. Huoltaja kertoi yhdessä palaverissa käydyn läpi koulun näkökulmaa nuorisoperhetyöhön.

“...jos ne ei osaa heti vastata ni ne hakee sen vastauksen.” (huoltaja sininen)

Kaksi haastateltavaa kertoi nuorisoperhetyöntekijän tukeneen perhettä konkreettisin teoin, kuten nuoren vieminen autolla kouluun kotoa. Toinen huoltaja kertoi nuorisoperhetyöntekijän toimineen tukihenkilönä perheen kriisitilanteessa, olemalla linkki nuoren ja perheen välillä. Huoltaja kertoi perheen jakavan sekä iloja että suruja nuorisoperhetyöntekijän kanssa.

“...että jos on jotain mitä ei suoraan uskalla vanhemmille sanoa ni voi sitte kertoa tätä kautta.” (huoltaja sininen)

Yksi haastateltava kertoi, että tapaamiset on sovittu nuoren koulun lukujärjestyksen mukaan. Kaksi huoltajista kertoi työskentelyn opettaneen nuorelle vastoinkäymisten kohtaamista. Toinen haastateltava kertoi tapaamisten peruuntumisen olevan tällainen kasvun paikka nuorelle.

*“Se mikä täs on ollu ehkä se negatiivinen puoli, ni on ollu se et PP oikeesti odottaa XX:ää ja PP on aina odottanu niitä tapaamisia... tietysti ihmisen täytyy oppia vastoinkäymisiin ja oppia otta-
maan se et tänää sitä juttua ei oookkaan mikä piti olla.” (huoltaja vihreä)*

5.2.3 Huoltajien arviointia nuorisoperhetyöstä

Haastatteluista tuli esille huoltajien kokemus kuulluksi tulemisesta sekä tunne aidosta välittämisestä. Yksi huoltaja kuvaili välittämistä siten, että asioihin palataan ja niistä keskustellaan akuutin tilanteen jälkeen. Työskentely koettiin nuorille hyväksi, koska se ei ollut pelkästään keskusteluja. Huoltajat arvioivat työmuodon hyödylliseksi muillekin perheille, mutta kokivat työntekijöiden resurssit liian pieniksi. Yksi huoltajista arvioi, että Sipoossa olisi tarvetta useammallekin nuorisoperhetyöntekijälle ja pidempijaksoiselle työlle. Huoltajan mukaan puolen vuoden intensiivityöskentely ei ole aina riittävä. Yksi huoltajista koki työskentelyn tulleen juuri oikealla hetkellä ja juuri oikealla tavalla perheen elämään.

“Täs on ensimmäinen semmonen loistava asia, mikä on keksitty, mut resurssit on toki edelleen ihan sairaan pienet. Et ei kaks ihmistä pysty, et se määrä, mikä täl hetkellä on nuoria ketä tääl tarvis niinku oikeesti, niin eihän nää kaks ihmistä riitä.” (huoltaja vihreä)

Huoltajilta kysyttäessä työskentelyn päättämisestä, yksi huoltaja kertoi, että päättämisaikajankohdasta ei ole puhuttu. Toinen huoltaja kertoi, että alkuperäisestä suunnitelmasta on jatkettu eteenpäin. Kaikki kolme haastateltavaa kertoivat työskentelylle asetettujen tavoitteiden toteutuneen. Haastateltavat kertoivat nuorten päihteidenkäytön vähentyneen, hyvinvoinnin parantuneen taakan pienentymisen myötä sekä hölmöilyjen ja rikkeiden jääneen pois. Yksi haastateltava tarkensi omien odotustensa ja toiveidensa toteutuneen kaikilta muilta osin paitsi koulunkäynnin osalta.

“...se kaikki mitä on tapahtunu ni se on ollu sitä mitä mä oon toivonu ja mikä on ollu se mun oma odotus täst paranemisesta.” (huoltaja vihreä)

5.2.4 Muutos nuoren ja huoltajan elämässä

Kysyttäessä huoltajilta minkälaista muutosta he ovat huomanneet nuorensa työskentelyn myötä, he kertoivat nuorten hyvinvoinnin lisääntyneen. He erittelivät hyvinvoinnin lisääntymistä päihteiden vähentymisellä, itsetuhoisuuden ja välinpitämättömyyden loppumisella sekä nuoren henkisesti kasvulla. Haastateltavat kertoivat nuorten saavan työskentelyn avulla oman äänensä kuuluviin, itsehillinnän lisääntyneen ja suunnittelevan tulevaisuutta itselleen. Yksi huoltajista kertoi nuorensa tapahtuneen muutoksen olevan vastentahtoinen. Hän koki muutoksen tapahtuneen pakosta eikä nuoren omasta tahdosta.

“No sinänsä ei sillalaila, kun ei tää nuori oo sillai mukana. Että joo, parempi kontrolli, mutta kun nuoren pää ei oo mukana. Että nuori kokee tän kaiken ahdistavana, kun kaikki höösää hänen peräänsä.” (huoltaja pinkki)

Huoltajat kertoivat työmuodon olevan positiivisella tavalla erilainen verrattaessa lastensuojelun perinteisiin tukitoimiin. Yksi haastateltavista kertoi olevansa tyytyväinen nopeaan reagointiin apua pyydettyä. Toinen huoltaja totesi työskentelyn olevan vielä kesken, mutta muutos on tapahtumassa oikeaan suuntaan.

“Että kun tilanne oli akuutti, kun mä tänne soitin, niin heti reagoitiin.” (huoltaja pinkki)

Huoltajat kertoivat saaneensa yksilöllistä vanhemmuuden tukemista työskentelyssä. Vanhemmuuden tukemista tarkennettiin siten, että sitä sai tuen tarpeen mukaan. Kaksi huoltajista kertoi olevansa tiiviimmin yhteistyössä nuorisoperhetyöntekijöiden kanssa, kun taas yksi huoltaja kertoi olevansa harvoin yhteydessä. Yksi huoltajista kertoi saavansa paljon tukea myös omaan hyvinvointiinsa. Yksi haastateltavista kertoi oman jaksamisensa parantuneen nuorisoperhetyöntekijän ottaessa vastuuta nuoren koulunkäynnistä. Toinen haastateltava kertoi työskentelyn helpottaneen arkea, mutta hänen omaan henkiseen hyvinvointiinsa se ei ole tuonut helpotusta. Työskentelyn sujuvuuteen on haastateltavien mukaan vaikuttanut se, että asioista puhutaan niiden oikeilla nimillä. Yksi huoltaja kertoi saaneensa nuorisoperhetyöntekijältä keinoja nuoren kanssa kommunikointiin. Haastateltava kertoi oppineensa antamaan tilaa nuorelle konfliktitilanteissa.

“Must on ollu kiva tulla tänne jutteleen, koska nämä kertoo mun mielest hyvin paljon. Oon tyytyväinen siitä et ne uskaltaa sanoa suoraan mitä ne ajattelee, et nyt lopeta tai jossain muussa asiassa. Eikä munka tarvi ajatella, etten kehtaa tai uskalla sanoa jotain, ihan päinvastoin.”
(huoltaja sininen)

5.3 Yhteenveto tuloksista

Tässä kappaleessa tarkastelemme tuloksia. Päällimmäiseksi asiaksi tuloksistamme ilmeni se, että haastateltavat ovat kokeneet nuorisoperhetyön hyväksi ja tarpeelliseksi ja sen koetaan tuoneen toivottua muutosta nuorten ja perheen elämään.

Huoltajien ja nuorten haastatteluista ilmeni työskentelyn vapaaehtoisuuden korostaminen ensimmäisissä tapaamisissa. Huoltajat kokivat työskentelyn tapahtuvan nuoren tarpeiden mukaisesti ja heidät kohdattavan juuri sellaisina kuin he ovat. Sekä huoltajat että nuoret kokivat työskentelyn mahdollisuutena tilanteen helpottumiselle. Neljä viidestä nuoresta oli sitä mieltä, että he ovat voineet vaikuttaa työskentelyyn ja toiminnallisten tapaamisten sisältöön. Huoltajat kokivat nuoren vaikuttamisen mahdollisuuden työskentelyyn yksilön kohtaamisena.

Huoltajien odotukset työskentelylle liittyivät arjessa selviytymiseen. He nimesivät seuraavia asioita, kuten arjen tilanteiden helpottumista kouluun viemisenä sekä nuoren oman toiminnan syy-seuraussuhteiden ymmärtämistä. Huoltajat odottivat saavansa nuorelle luotettavan aikuisen ja sellaisen kontaktin, joka työskentelee nuorta kunnioittavasti ja osaa kommunikoida nuoren kanssa. Nuorilla ei ollut odotuksia työskentelylle, koska he olivat epä tietoisia työn sisällöstä.

Nuoret toivat haastatteluissa esille että toiminnan ja keskustelun tasapaino on toimiva ja mielekäs. Sekä nuorten että huoltajien haastatteluista tuli ilmi, että nuorisoperhetyöntekijä on nuoren elämässä vain häntä varten, mutta huoltajat kokivat kuitenkin nuorisoperhetyöntekijän tekemän työn enemmän koko perheen tukimuotona kuin nuoret. Huoltajat jättäytyivät tietoisesti varsinaisen toiminnan ulkopuolelle. He kertoivat kuitenkin olleensa tietoisia toiminnan sisällöstä ja käyneet tarvittaessa yksilökeskusteluja nuorisoperhetyöntekijän kanssa. Kaikki haastateltavat kertoivat työskentelevänsä tasa-arvoisina nuorisoperhetyöntekijöiden kanssa.

Kaikilla haastatelluilla oli haastatteluita tehdessä työskentelyprosessi kesken. Kaikki haastateltavat huoltajat pystyivät arvioimaan tavoitteiden toteutumista ja sitä ovatko heidän odotuksensa täyttyneet. Nuoret vastasivat tavoitteiden toteutumiseen vaihdellen. Huoltajat olivat sitä mieltä, että tavoitteet olivat suurilta osin toteutuneet ja ne tavoitteet, jotka eivät ole vielä toteutuneet ovat menossa toivottuun suuntaan. Kaikki haastatellut huoltajat ja kaksi nuorista mainitsi, että työskentelystä voisi olla hyötyä muillekin nuorille. Yksi huoltajista otti esille nuorisoperhetyön resurssien pienuuden suhteessa nuorten tarpeeseen. Lisäksi hän pohti puolen vuoden intensiivityöskentelyn olevan liian lyhyt ajanjakso muutokselle.

Sekä huoltajat että nuoret nimesivät samoja asioita työskentelyn tuomina muutoksina nuoren elämässä. Kaksi päällimmäistä muutosta olivat elämänhallinnan parantuminen ja hyvinvoinnin lisääntyminen. Huoltajat kokivat saaneensa omaan vanhemmuuteensa tukea ja ohjausta tarvitsemallaan tavalla. Kaikki nuoret kertoivat tuen määrän olevan riittävää ja joustavaa. Huoltajat kuitenkin totesivat haastatteluissa prosessin olevan kesken ja tuen tarpeen jatkuvan.

6 Pohdinta

Haastateltavista kaikkien lukuun ottamatta yhtä työskentelyprosessi oli kesken ja alkuperäisestä suunnitelmasta oli jatkettu. Tämä sai meidät ajattelemaan intensiivisen työn määrittelyä ja tarkoitusta. Onko työskentely ollut tarpeeksi intensiivistä, kun alkuperäisestä suunnitelmasta on jatkettu? Tai onko tuki nuorelle ja perheelle tullut liian myöhään? Intensiiviperhetyön määrittelyssä sanotaan työskentelyn tapahtuvan useita kertoja viikossa, kuitenkin haastatteluista ilmeni, että tapaamisia on ollut yhdestä kahteen kertaa viikossa. Nuorisoperhetyön määritelmän mukaan perheen kanssa työskentelyä voi olla jopa neljä tuntia päivässä, viitenä päivänä viikossa. Meitä ihmetytti alkuperäisen määritelmän eroaminen haastatteluista saamaamme tietoon. Tavoitteenamme oli alun perin saada haastateltaviksi jo työskentelyn päättäneitä, jolloin prosessi oletettavasti olisi ollut jo päättynyt ja sitä pystyisi hahmottamaan kokonaisuutena. Mietimme riittäkö intensiivijakso tällaisissa tilanteissa olevien perheiden tukemiseen vai tarvittaisiinko jotakin

pitkäkestoisempaa työmuotoa? Haastatteluista ei ilmennyt millaista tukea nuorille ja perheille tarjotaan työskentelyn päätyttyä. Onko perheille tarjolla tukihenkilöä? Ja kuinka perheen tilannetta seurataan?

Meitä jäi mietityttämään se, että keitä jäi haastatteluiden ulkopuolelle, kun nuorisoperhetyöntekijät valitsivat haastateltavamme. Emme keskustelleet nuorisoperhetyöntekijöiden kanssa, kuinka ja millä perusteilla he ovat valinneet haastateltavamme. Saimme haastatteluista vastaukset tutkimuskysymyksiimme, mutta olimme rakentaneet teemahaastattelun teemat sen mukaan, että haastatteluissa olisi ollut mukana jo työskentelyn päättäneitä asiakkaita. Pohdimme myös haastatteluidemme ajankohdan merkitystä, osan haastatteluista teimme alkukesästä ja osan syksyllä. Nuorisoperhetyöntekijöiltä saamiemme tietojen mukaan osa prosesseista oli "kesälomalla". Toitimme haastattelut tällä aikataululla olettaen, että keskikesällä haastateltavien motivointi tulla haastatteluihin olisi vaikeampaa kesälomien vuoksi.

Yllättävinä asioina haastatteluista tuli esille asiakkaiden kokemus työskentelyn vapaaehtoisuudesta ja sukupuoliroolien merkityksestä. Emme haastatteluissa erikseen kysyneet vapaaehtoisuudesta, mutta melkein kaikista haastatteluista se tuli ilmi. Huoltajat toivat esille nuorisoperhetyöntekijöiden sukupuolen merkityksen. Huoltajat pitivät tärkeänä sitä, että nuorisoperhetyöntekijät ovat miehiä. Kaikkien haastatteluun osallistuneiden huoltajien nuoret olivat poikia. Pohdimme, että jos joku nuorista olisikin ollut tyttö. Olisiko sukupuoliroolien merkitys tullut haastatteluista samalla tavalla esille? Yksi nuori kertoi saaneensa nuorisoperhetyöntekijästä lähes ystävän. Mietimme, että oliko nuoren kokemus ystävydestä määritelmä luotettavalle aikuiselle. Yllättävää oli myös se, että vain yhdessä haastattelussa tuli esille dokumentoidun asiakassuunnitelman teko. Pohdimme, johtuiko se siitä, ettemme osanneet erikseen kysyä asiakassuunnitelman teosta. Mielenkiintoista oli, että kaikki nuoret eivät osanneet nimetä työskentelyn tavoitteita. Lisäksi yksi nuorista ei tiennyt toiminnallisten tapaamisten tarkoitusta.

Tämän tyyppistä toiminnan ja keskustelun yhdistävää työmuotoa nuorille on hyvin vähän ja se mitä on, niin se on ollut projektiluontoista ryhmätoimintaa. Yksilötyöskentelylle on tarvetta ja opinnäytetyömme tuloksien pohjalta Sipoon kunnan nuorisoperhetyö on toimiva ja hyvä lastensuojelun avohuollon tukitoimi. Haastatteluista ilmeni työskentelyn olevan joustavaa ja hyvin asiakaslähtöistä. Asiakkaat kokivat työskentelyn olevan juuri heille henkilökohtaisesti suunniteltua. Yksi huoltaja mainitsi nuorisoperhetyöntekijän vieneen nuortansa kouluun kevätlukukauden loppussa. Hän kertoi sen helpottaneen perheen arkea. Mietimme kuinka tällainen tuki palvelee nuorta pidemmän päälle? Auttaako hetkellinen kouluun vienti kasvattamaan nuoren koulumotivaatiota?

Muutamassa haastattelussa tuli ilmi asiakkaiden oletus meidän tietävän heistä ja heidän tilanteestaan jotakin etukäteen. Oletamme sen johtuvan siitä, että olemme sosiaalialan opiskelijoita ja haastattelut toteutettiin yhteistyössä Perhepalvelukeskuksen kanssa heidän tiloissaan. Ikään kuin kuulumme samaan sosiaaliviranomaisten ryhmään. Vaikka ennen haastatteluja kerroimme haastateltaville, että heidän nimellään ei ole merkitystä opinnäytetyöllemme ja painotimme sitä, että meillä ei ole etukäteen heistä tai heidän tilanteestaan tietoa. Valitsimme tietoisesti haastateltaville tutun tilan haastatteluja varten, joka oli Perhepalvelukeskuksen neuvotteluhuone. Nuoret ja huoltajat lukuun ottamatta yhtä heistä asettuivat tilaan rennon oloisesti. Kyseinen huoltaja kertoi käyvänsä Perhepalvelukeskuksessa harvoin. Tilan merkitys oli myös meille tärkeä, koska olimme käyttäneet samaista tilaa kaikissa työelämäkumppaneiden kanssa käydyissä palavereissa, joten meillä oli myös mukava olla siellä. Lähes kaikissa haastatteluissa tunnelma oli avoin ja keskusteleva.

Haastattelimme henkilöt yksin, koska oletimme tilanteen olevan jännittävä ja painostava haastateltavalle asian herkkyyden vuoksi. Teimme haastatteluteemojen alle itsellemme muistilistan asioista, joihin etsimme vastauksia. Kävimme yhdessä läpi myös jatkokysymyksiä ja mahdollisia tilanteita, joissa haastateltava vastaa "en tiää". Tämän takia haastatteluidemme sisältö on ollut yhdenmukainen. Huomasimme litteroidessamme käyttäneemme jonkin verran suljettuja kysymyksiä, mutta koimme sen tarpeelliseksi joidenkin nuorten haastateltavien kanssa. Suljettujen kysymysten käyttöön vaikutti myös se, ettemme ole aiemmin tehneet vastaavanlaisia haastatteluja.

Opinnäytetyömme on opettanut meille kärsivällisyyttä toisiamme ja itseämme kohtaan sekä prosessin laajuuden ymmärtämistä. Olemme tehneet koko opintojemme ajan paljon ryhmä- ja paritöitä yhdessä ja uskomme sen vaikuttaneen siihen, että se on edesauttanut työskentelymme sujuvuutta. Olemme myös tehneet opiskelujemme ajan molemmat töitä lastensuojelulaitoksissa ja molempien mielenkiinto lastensuojelussa on nuorten kanssa tehtävässä työssä. Olemme oppineet opinnäytettä tehdessämme sosiaalista vastuuta toisistamme. Vuoronperään olemme kannustaneet ja vaatineet toisiltamme työpanosta. Yhteistyö työelämäkumppaneiden kanssa on sujunut mutkattomasti ja se on ollut mielenkiintoista. Mielenkiintoiseksi työskentelyn on tehnyt se, että olemme päässeet seuraamaan nuorisoperhetyön rakentumista ja nuorisoperhetyöntekijöiden työnkuvan muokkautumista. Yhteistyön alussa etsimme yhteistä kieltä nuorisoperhetyöntekijöiden kanssa, koska koulutukselliset lähtökohdat meidän ja työntekijöiden välillä ovat erilaiset.

Toivomme, että opinnäytetyömme tuo Perhepalvelukeskukselle uutta näkökulmaa nuorisoperhetyöstä. Toivomme, opinnäytteemme auttavan nuorisoperhetyön kehittämistyössä. Haastatelta-

vamme olivat ensimmäisiä nuorisoperhetyön asiakkaita ja toivomme työtä kehitettävän heiltä saadun tiedon perusteella. Ehdotuksena seuraavaksi opinnäytetyöksi nuorisoperhetyöstä olisi vaikuttavuustutkimus, jossa tutkittaisiin nuorisoperhetyön vaikuttavuutta Sipoon kunnassa tehtävien huostaanottojen määrään.

6.1 Opinnäytetyön eettisyys

Noudatimme opinnäytetyössämme Laurea-ammattikorkeakoulun tutkimuseettisiä ohjeita (2007) sekä teoriaan pohjautuvaa tietoa. Laurea-ammattikorkeakoulun tutkimuseettisiä ohjeita ovat: rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tutkimuksen toteuttamisessa ja sen esittelemisessä, eettisesti kestävä tiedonhankinta ja sen esittäminen sekä julkaisu, muiden tutkijoiden työn huomioon ottaminen tarvittaessa, tutkimuksen suunnittelu toteuttaminen ja raportointi ohjeiden mukaisesti sekä tutkimusryhmän jäsenten asema, oikeudet ja tutkimustulosten ja aineiston säilyttämisestä on sovittava tutkimusryhmän ja koehenkilöiden kesken. (Laurea-ammattikorkeakoulun tutkimuseettiset ohjeet)

Anonymiteettisuoja tutkimustuloksia julkaistaessa on yksi osa haastateltavan yksityisyyden suoja. On tärkeää miettiä, onko tutkimustuloksen kannalta olennaista tietää esimerkiksi haastateltavan henkilöllisyys. (Perttula & Latomaa 2009, 154 - 155; Hallamaa, Launis, Lötjönen & Sorvali 2006, 124 - 126.) Opinnäytetyömme tulosten kannalta ei ollut oleellista tietää haastateltavien nimiä tai osoitteita. Tutkimusaineistoa kerätessä kysimme haastateltavilta vain niitä perustietoja, jotka olivat tutkimuskysymysten kannalta olennaisia kuten sukupuoli ja asiakkuuden kesto.

Haastateltavan itsemääräämisoikeus tulee ottaa huomioon tutkimuksen etiikassa. Tämä tarkoittaa oikeutta valita kenelle ja missä haastateltava kertoo kokemuksistaan sekä oikeutta päättää tutkimukseen osallistumisestaan ja mitä tietoja hän haluaa itsestään antaa tutkimuskäyttöön. (Perttula & Latomaa 2009, 154 - 155; Hallamaa, Launis, Lötjönen & Sorvali 2006, 124 - 126.) Jokaisella haastateltavalla oli valinnanvapaus siinä, että mitä he kokemuksistaan kertovat ja mitä jättävät kertomatta. Saatekirjeessä sekä haastattelutilanteen alussa kerroimme haastateltaville oikeudestaan kieltäytyä haastattelusta ja oikeudestaan keskeyttää halutessaan. Tutkimuseettisen säätelyn mukaan alaikäinen lapsi on vajaavaltainen ja haavoittuvainen, tämän vuoksi heitä tutkittaessa tulee saada huoltajan suostumus tutkimukseen osallistumisesta. Nuoret jaotellaan kolmeen ryhmään: nuoret lapset, kypsyvässä olevat nuoret sekä nuoret. Näissä erona on, että eri kypsyys- ja kehitystasolla olevilla nuorilla on erilaiset oikeudet vaikuttaa tutkimukseen osallistumisesta. (Mäkelä 2010, 68,70.) Koska haastattelut tallennettiin nauhoittamalla, oli tilan oltava rauhallinen, ja jotta tämä oli mahdollista, emme voineet antaa haastateltavalle valtaa paikan

valinnassa.

Yksityisyyden suojaan kuuluu edellä olevien lisäksi haastateltavien tietoturva. Siihen kuuluu henkilötietolain asettamat velvoitteet, jotka ovat samalla hyvän tieteellisen käytännön normit. Henkilötietolaki määrittelee suorat ja epäsuorat tunnistetiedot. Suoria tunnistetietoja ovat nimi, osoite ja syntymäaika sekä ihmisen ääni ja tallennettu kuva. Epäsuoria tunnistetietoja ovat esimerkiksi työpaikka, koulu sekä ainutkertaisten tapahtumien kuvaukset. Jotta tietoturva toteutuisi, tulee tutkijan määritellä tutkimusluvissa tutkimuksen tarkoitus, aineiston käyttäjät, aineiston käsittely ja säilyttäminen sekä tutkimustuloksia julkistettaessa aineiston anonymisointi ja haastatteluaineiston hävittäminen. (Hallamaa ym. 2006, 127 - 136.) Tuhosimme haastatteluista kertyneen aineiston, kun siitä oli tullut tarpeetonta. Tutkimusaineiston analyysissä anonymisoimme haastateltavien ainutkertaisten tilannekuvaukset.

Haastateltava osallistuu tutkimukseen täysin vapaaehtoisesti ja valitsee itse, mitä haastattelijalle kertoo. Kirjoittaessaan raporttia tutkimuksesta, tutkijan tulee kirjoittaa teksti haastateltavien kunnioittaen, mutta se ei kuitenkaan tarkoita, että tutkijan tulisi hyväksyä haastateltavien arvo maailma. (Hallamaa ym. 2006, 136 - 137.)

Eettisesti tutkijan on selvitettävä haastateltavilleen, miksi juuri heidän kokemuksensa on tutkimisen arvoisia (Perttula & Latomaa 2009, 137). Tarkoituksemme oli motivoida haastateltavia saatekirjeen avulla, jossa kerroimme keitä olemme, mitä aihetta tutkimme ja miksi haluamme haastatella juuri heitä. Saatekirjeessä kävimme läpi myös haastateltavan tieto- ja yksityisyyden suojan sekä korostimme tutkimuksemme luottamuksellisuutta. Vapaaehtoisuuden korostaminen ja siitä muistuttaminen sekä saatekirjeessä että haastattelutilanteessa oli yksi motivoinnin keinomme.

Nuorisoperhetyöntekijät kertoivat meistä etukäteen asiakkaillensa, tällä pyrimme lisäämään asiakkaiden motivoitumista haastatteluun. Haastattelun alussa kerroimme uudestaan keitä olemme, miksi haastatteleme juuri häntä ja miksi juuri hänen kokemus on arvokas, ja se on arvokas siksi, että nuorisoperhetyötä voitaisiin kehittää.

6.2 Opinnäytetyön luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuus koostuu etiikasta ja siitä, kuinka tarkasti tutkija kuvaa tutkimusprosessinsa eri vaiheet (Laurea-ammattikorkeakoulun tutkimuseettiset ohjeet). Olemme pyrkineet kuvaamaan mahdollisimman tarkasti opinnäytetyömme eri vaiheet. Saimme tutkimusluvan Sipoon

kunnalta kesäkuussa 2010 ja vasta luvan saatuumme aloitimme haastattelut. Tuloksia tarkasteltaessa pohdimme aineiston kattavuutta. Mielestämme aineistomme on kattava. Elokuuhun 2010 mennessä oli nuorisoperhetyön asiakkaina ollut 14 perhettä. Tavoitteemme oli saada haastateltavaksi viisi nuorta ja viisi huoltajaa. Nuorisoperhetyöntekijät valitsivat haastateltavamme, he olivat tietoisia siitä, millaisia henkilöitä toivomme haastateltaviksi. Tavoitteemme oli saada mahdollisimman heterogeeninen ryhmä haastateltavia, mutta kaikki haastateltavat olivat poikia ja huoltajat äitejä. Yksi nuorista oli jälkihuollon asiakas. Haastateltavista äideistä yhden nuorta emme haastatelleet. Pohdimme, miten erilaisia vastauksia olisimme saaneet, jos mukana olisi ollut tyttöjä ja isiä. Pohdimme miten erilaista työskentely olisi ollut tyttöjen kanssa ja kuinka työntekijöiden sukupuoli olisi vaikuttanut luottamuksellisen suhteen syntyyn ja työskentelyyn. Mietimme myös miten isät olisivat kokeneet vanhemmuuden tukemisen, kun isän ja äidin roolit vanhempana usein eroavat toisistaan.

Pyysimme jokaiselta haastateltavalta haastattelun alussa kirjallisen suostumuksen haastatteluun osallistumisesta ja aineiston käyttämisestä. Pyysimme etukäteen huoltajilta suostumuksen alakäisen haastatteluun, suostumusluvan lähetimme nuorisoperhetyöntekijöiden kautta. Lapsella, alle 18-vuotiaalla, on oikeus kieltäytyä haastatteluun osallistumisesta, vaikka huoltaja olisikin antanut suostumuksensa lapsensa haastatteluun. Lapsi ei kuitenkaan voi osallistua haastatteluun ilman huoltajansa kirjallista suostumusta. (Mäkelä 2010, 69.) Tuomen ja Sarajärven (2002, 138) mukaan tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa haastateltavien mielipiteiden ottaminen huomioon tuloksia julkaistaessa. Haastateltavamme eivät lukeneet tutkimustuloksia ennen niiden julkaisua.

Pohdimme opinnäytetyömme luotettavuutta aineistomme laadukkuuden kautta. Pohdimme kuinka kattavan joukon haastateltavia saimme, sillä emme saaneet ainuttakaan tyttöä tai isää haastateltavaksemme. Emmekä tiedä kuinka paljon asiakkaita jäi haastatteluiden ulkopuolelle ja millä perusteilla osa haastatteluun kutsutuista ei osallistunut. että nuorisoperhetyöntekijät valitsivat haastateltavamme, emmekä tiedä millä perusteilla. Vaikka olemme saaneet vastaukset kysymyk-siimme, mietimme jäikö jotain oleellista haastateltavilta sanomatta.

Tuloksia kirjoittaessamme olemme käyttäneet tekstin sisällä haastatteluista otettuja alkuperäisiä lainauksia, lisätäksemme tulosten luotettavuutta. Liitteenä opinnäytetyössämme on käyttämämme teemahaastattelurungot sekä esimerkit sisällön analyysistämme.

Opinnäytetyön luotettavuutta tulisi myös tarkastella tutkimuksen keston kannalta (Tuomi & Sarajärvi 2002, 138.) Aloitimme opinnäytetyöprosessimme lokakuussa 2009. Tutkimussuunnitelmamme

hyväksyttiin toukokuussa 2010 ja tutkimusluvan saimme kesäkuussa 2010. Haastattelut teimme kesän 2010 aikana. Haastattelut teimme kahdessa eri erässä. Ensimmäinen haastattelukerta oli kesäkuun alussa ja toinen elokuun lopussa. Pohdimme kesälomien vaikutusta elokuussa haastattelujen asiakkaiden motivaatioon osallistua haastatteluun. Litteroimme haastattelut syyskuussa 2010. Emme litteroineet haastatteluja heti haastattelemisen jälkeen, joka saattoi vaikuttaa kykyimme muistaa tilannetta autenttisenä. Aineiston analyysin teimme syys - lokakuussa 2010 ja viimeistelimme raporttimme loka-marraskuun aikana 2010.

Sisällönanalyysimme on teoriaohjaava. Tukena aineistonanalyysissä olemme käyttäneet nuorisoperhetyöprosessin vaiheita ryhmitelläksemme aineistoa. Tulokset olemme koonneet aineistonanalyysistä saamiemme ylä- ja pääluokkien avulla. Teimme johtopäätökset etsimällä tuloksistamme yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Esitimme opinnäytetyömme Laurea-ammattikorkeakoulussa Otaniemen toimipisteessä ja se julkaistaan kokonaisuudessaan Theseus-tietokannassa. Luovutamme opinnäytetyömme Sipoon kunnan Perhepalvelukeskuksen käyttöön.

Lähteet

Bardy, M. (toim.) 2009. Lastensuojelun ytimissä. Helsinki: Yliopistopaino.

Eskola, J. ja Suoranta, J. 2005 (7. painos). Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.

Hallamaa, J., Launis, V., Lötjönen, S. ja Sorvali, I. 2006. Etiikkaa ihmistieteille. Helsinki: Haka-paino.

Heino, T. 2008a. Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämis-ehdotukset. Selvitys lastensuojelun kehittämisohjelmalle. Stakes.
<http://www.stakes.fi/verkkajulkaisut/tyopaperit/T9-2008-VERKKO.pdf> luettu: 25.5.2010.

Heino, T. 2008b. Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämis-ehdotukset. Selvitys Lastensuojelun kehittämisohjelmalle. Stakes. Helsinki: Valopaino.

Heino, T., Berg, K. ja Hurtig, J. 2000. Perhetyön ilo ja hämmennys. Lastensuojelun perhetyömuotojen esittelyä ja jäsenyyksiä. Helsinki: Stakes.

Hirsjärvi, S. ja Hurme, H. 2006. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. ja Sajavaara, P. 2003. Tutki ja kirjoita. Vantaa: Dark.

Hurtig, J. 2003. Lasta suojelemassa - etnografia lasten paikan rakentumisesta lastensuojelun perhetyön käytännöissä. Rovaniemi: Lapin Yliopistopaino.

Kananoja, A., Lähteinen, M., Marjamäki, P., Laiho, K., Sarvimäki, P., Karjalainen, P. Ja Seppänen, M. 2007. Sosiaalialan käsikirja. Jyväskylä: Gummerus.

Korhonen, E. ja Puonti, L. 2009-2010a. Suullinen tieto.

Korhonen, E. ja Puonti, L. 2009-2010b. Sipoon kunnan nuorisoperhetyön julkaisemattomat dokumentit.

Laaksonen, S. (toim.) 2004. Jälkihuolto-opas. Sijaishuollon neuvottelukunnan julkaisuja 17. Saarijärvi: Gummerus.

Lagström, H., Pösö, T., Rutanen, N. ja Vehkalahti, K. (toim.) 2010. Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Helsinki: Yliopistopaino.

Laurean eettinen toimikunta. 13.3.2007. Laurea-Ammattikorkeakoulun eettiset ohjeet tutkimus- ja kehitystyötä sekä opinnäytetöitä varten.

Sosiaaliportti. 2010a. Lastensuojelunkäsikirja. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/> luettu: 18.2.2010.

Sosiaaliportti. 2010b. Lastensuojelunkäsikirja. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/perhetyo/#otsikko3> luettu: 13.4.2010.

Sosiaaliportti. 2010c. Lastensuojelunkäsikirja. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/jalkihuolto/#otsikko1> luettu: 13.4.2010.

Myllärniemi, A. 2007. Lastensuojelun avohuollon perhetyö ammattikäytäntönä - jäsenyyksiä perhetyöstä toimintatutkimuksen valossa. Soccan ja Heikki Waris -instituutti.
http://www.socca.fi/aineistot/lastensuojelun_perhetyo.pdf luettu: 18.2.2010.

Perttula, J. ja Latomaa, T. (toim.) 2009. Kokemuksen tutkimus Merkitys - tulkinta - ymmärtäminen. Tampere: Juvenes.

Taskinen, S. 2007. Lastensuojelulaki (417/2007) Soveltamisopas. Vaajakoski: Gummerus.

Tuomi, J. ja Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Jyväskylä: Gummerus.

Liite

Liite 1 Saatekirje

Saatekirje

Espoo, __.__.2010

Hei,

olemme kaksi Laurea-ammattikorkeakoulu Otaniemen yksikön opiskelijaa. Teemme opinnäytetyötä, jonka aiheena on: Asiakkaiden kokemuksia nuorisoperhetyöstä Sipoon kunnassa. Opinnäytetyömme tarkoituksena on kartoittaa asiakkaiden ja heidän huoltajiensa kokemuksia nuorisoperhetyöstä avohuollon tukitoimena.

Toivoisimme, että osallistuisitte noin tunnin kestävään haastatteluun, jossa keskustellaan neljästä eri teemasta liittyen nuorisoperhetyöhön. Vastaajilla on ehdoton anonymiteettisuoja. Haastattelu nauhoitetaan, vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ja haastatteluaineisto tuhotaan asianmukaisesti, kun aineisto on analysoitu. Osallistuminen haastatteluun on vapaaehtoista ja haastattelun voi keskeyttää halutessaan, ilman erityistä syytä.

Haastattelut tehdään yksilöhaastatteluina. Teille on varattu seuraava aika haastattelua varten __.__.2010 klo __.__.

Opinnäytetyö julkaistaan Laurea-ammattikorkeakoulussa joulukuussa 2010.

Ystävällisin terveisin,

Iida Luukkonen ja Kanerva Toivonen

Jos haluatte kysyä lisää aiheesta tai teille sovittu aika ei sovi, voitte ottaa yhteyttä meihin sähköpostilla tai kysyä nuorisoperhetyöntekijöiltä.

lida.luukkonen@laurea.fi

kanerva.toivonen@laurea.fi

Liite 2 Tutkimuslupa

SIPOON KUNTA
SIBBO KOMMUN
 Muu päätös
 sosiaalityön päällikkö

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS
TJÄNSTEMANNABESLUT

10.06.2010 5§

Asia/Ärende

Tutkimusluvan myöntäminen lida Luukkoselle ja Kanerva Toivoselle

Päätös/Beslut

lida Luukkoselle ja Kanerva Toivoselle myönnetään tutkimuslupa, jotta he voivat suorittaa opinnäytetyönsä Laurea-Ammattikorkeakoulussa.

Tutkimuksen nimi: Asiakkaiden kokemuksia nuorisoperhetyöstä Sipoon kunnassa.

Tutkimuksen tavoite: saada asiakkaita haastattelemalla selville heidän kokemuksiaan nuorisoperhetyöstä Sipoon kunnassa.

 Mikaela Westergård
 sosiaalityön päällikkö

Liite Opinnäytetyösuunnitelma

Liite 3 Suostumukset haastatteluun

SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISESTA

Osallistun Iida Luukkosen ja Kanerva Toivosen opinnäytetyöhön "Asiakkaiden kokemuksia nuorisoperhetyöstä Sipoon kunnassa" osallistumalla haastatteluun.

Minulle on selvitetty yllä mainitun tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuksessa käytettävät tutkimusmenetelmät. Olen tietoinen siitä, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Olen tietoinen myös siitä, että tutkimukseen osallistuminen ei aiheuta minulle minkäänlaisia kustannuksia, henkilöllisyyteni jää vain tutkijan tietoon ja minua koskeva aineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua.

Suostun siihen, että minua haastatellaan ja haastattelussa antamiani tietoja käytetään kyseisen tutkimuksen tarpeisiin. Opinnäytetyö julkaistaan Laurea-ammattikorkeakoulussa Otaniemessä joulukuussa 2010 ja luovutetaan Sipoon kunnan Perhepalvelukeskuksen kehittämiseen.

Voin halutessani keskeyttää tutkimukseen osallistumisen milloin tahansa ilman, että minun täytyy perustella keskeyttämistäni tai että se vaikuttaa hoitooni tai asiakassuhteeseeni.

Päiväys

Tutkittavan allekirjoitus ja nimenselvennys

HUOLTAJAN SUOSTUMUS NUOREN TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISESTA

Annan suostumukseni siihen, että nuoreni osallistuu Iida Luukkosen ja Kanerva Toivosen opinnäytetyöhön "Asiakkaiden kokemuksia nuorisoperhetyöstä Sipoon kunnassa" haastatteluun.

Minulle on selvitetty yllämainitun tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuksessa käytettävät tutkimusmenetelmät. Olen tietoinen siitä, että nuoreni tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Olen tietoinen myös siitä, että tutkimukseen osallistuminen ei aiheuta minulle tai nuorelleni minikäänlaisia kustannuksia, nuoreni henkilöllisyys jää vain tutkijoiden tietoon ja häntä koskeva aineisto hävitetään asianmukaisesti tutkimuksen valmistuttua.

Suostun siihen, että nuortani haastatellaan ja haastattelussa hänen antamia tietoja käytetään kyseisen tutkimuksen tarpeisiin. Opinnäytetyö julkaistaan Laurea-ammattikorkeakoulussa Otoniemessä joulukuussa 2010 ja luovutetaan Sipoon kunnan Perhepalvelukeskuksen kehittämiseen.

Nuori voi halutessaan keskeyttää tutkimukseen osallistumisen milloin tahansa ilman, että hänen täytyy perustella keskeyttämistään tai että se vaikuttaa hänen hoitoonsa tai asiakassuhteeseensa.

Päiväys

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 4 Teemahaastattelurungot

Teemahaastattelurunko nuoret

Perustiedot:

Ikä:

Sukupuoli:

Asiakkuuden kesto:

Milloin työskentely päättynyt:

Olen

a) lastensuojelun asiakas

b) jälkihuollon asiakas

Teema 1: Orientoituminen työskentelyyn

- Ensimmäinen tapaaminen
 - o Mistä puhuitte, mitä teitte, missä olitte?
- Odotukset
- Tavoitteet, lähtökohdat työskentelylle

Teema 2: Työskentely (toiminnallinen, perheen kanssa työskentely, yksilökeskustelu)

- Vaikuttaminen työskentely menetelmiin
- Tarkoituksellisuus/ tavoitteellisuus
- Mikä oli hyvää, mikä ihmetytti?

Teema 3: Irtautumisvaihe

- Valmistautuminen työskentelyn lopettamiseen
- Tavoitteiden toteutuminen
- Arviointi

Teema 4: Nykytilanne

- Tuen riittävyys?
- Jatkuuko työskentely, missä?
- Muutos elämässä

Teema 5: Vapaa sana

Teemahaastattelurunko huoltajat

Perustiedot:

Ikä:

Sukupuoli:

Asiakkuuden kesto:

Milloin työskentely päättynyt:

Nuoren ikä:

Olen

- a) Äiti
- b) Isä
- c) Huoltaja
- d) Oheishuoltaja
- e) Muu, mikä?

Teema 1: Orientoituminen työskentelyyn

- Ensimmäinen tapaaminen
 - o Motivointi
 - o Työmuodon esittely
- Odotukset
- Osallisuus

Teema 2: Työskentely (toiminnallinen, perheen kanssa työskentely, yksilökeskustelu)

- Osallisuus ja rooli
- Miikä ihmetytti/ mikä hyvää?
- Työskentelyn sujuvuus, mielekkyys

Teema 3: Irtautumisvaihe

- Valmistautuminen työskentelyn päättämiseen
- Tavoitteiden toteutuminen
- Arviointi

Teema 4: Nykytilanne

- Vaikutus nuoren elämään
- Eväät vanhemmuuteen
- Vastasiko odotuksia?

Teema 5: Vapaa sana

Liite 5 Sisällönanalyysi esimerkit
Nuorten analyysi

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
<p>vaikuttaminen työskentelymenetelmiin</p> <p>mulla on ihan sama mitä me tehdään</p> <p>me ollaan käyty salilla. Ja sit välillä silloin syömässä. Ja sit just siellä salilla. se oli yhteinen idea, meillä oli molemmilla kiinnostusta ja sit yhdessä päätettiin, että mennään</p> <p>Sanotaanko näin et se anto kaikki oikeudet mulle päättää mitä me tehdään. Kyllähän se joskus heitti sielt et mennään tänään tai tällä viikolla syömään tai anto niinku lisää. Et ei tarvi koko ajan miettii et mennään vaan vaikka syömään</p>	<p>nuorelle ei merkitystä omista vaikutusmahdollisuuksista</p> <p>yhdessä päättäminen, yhteinen kiinnostus (sali)</p> <p>nuorella kokemus, että hänellä kaikki oikeus päättää tekemisestä, nuori kokee työntekijän roolin toiminnan ohjaajaksi</p>	<p>välinpitämättömyys vaikuttamiseen</p> <p>yhdessä päättäminen toiminnasta, työntekijä ohjaajana</p>	<p>välinpitämättömyys</p> <p>yhdessä vaikuttaminen</p>	<p>vaikuttaminen</p>

<p>jos ei muuta.</p> <p>sillo ku me tehään niit koulu-hommii, ni mä saan päättää mitä me tehään</p> <p>joo, että sillee, jos jotain, mut se ei saa viedä koko päivää. Ni että jos se vie koko päivän, ni se täytyy sopii paljon enne etukäteen, että sit XX:llä ei oo mitää palavereita tai mitään, niinku sillo ku mentiin laskettelee.jotku tunnin tai kahen jutut onnistuu helposti,mut jos jotain pitempää, ni täytyy sopii.</p> <p>oon mä pari kertaa saanu päättää</p>	<p>nuorella mahdollisuus päättää koulutehtävistä</p> <p>nuorella kokemus että voi vaikuttaa tekemiseen, mutta nuori ymmärtää työntekijän ajan rajallisuuden esim. koko päivän vaativassa toiminnassa</p> <p>muutaman kerran kokemus vaikuttamisesta</p>	<p>mahdollisuus vaikuttaa osaan toiminnasta</p>		
--	---	---	--	--

Huoltajien analyysi

<p>Oma vanhemmuus</p> <p>No tietenki se, että asiat on ylipäätänsä jotenki hoidossa, että joku muukin yrittää saada junaa oikeille raiteille, että luottamus on kyllä. Että tietää mihin ottaa yhteyttä.</p> <p>no ei sinänsä voi sanoa, kun ei tää tilanne nuoren kanssa oo helpottanut. No että meneeköhän tää päivä että ei tapahdu mitään tai meneeköhän tää viikonloppu, että ei tapahdu mitään. Että sitä, että olisi tunne että olisi paremmilla urilla, niin sitä tunnetta mulla ei oo.</p>	<p>kokemus tuesta ja ohjauksesta nuoren asioissa ja luottamus tuen saannista</p> <p>äidillä ei ole tunnetta siitä, että pärjäisi omillaan nuoren kanssa</p>	<p>ohjausta ja tukea vanhemmuuteen</p> <p>tuen tarve jatkuu</p>	<p>yksilöllinen vanhemmuuden tukeminen</p>	<p>vanhemmuus</p>
---	---	---	--	-------------------

<p>Must on ollu kiva tulla tänne jutteleen koska nämä kertoo mun mielest hyvin paljon ja oon tyytyväinen siitä et ne uskaltaa sanoa suoraan mitä ne ajattelee, et nyt lopeta tai jossain muussa asiassa. Eikä munka tarvi ajatella etten kehtaa tai uskalla sanoa jotain, ihan päinvastoin,</p>	<p>äidin hyvä kokemus työntekijöiden läpinäkyvästä työskentelystä ja asioista niiden oikeilla nimillä puhuminen sekä uskallus olla oma itsensä</p>	<p>työntekijän tuella vanhemmuuden vahvistuminen</p>		
<p>mä oon oppinu käsittelemään sitä ja tuntemaan et minkälainen se on ja mä annan sen tilan niinku siinä hetkessä ja siihen palataan vasta sit seuraavana päivänä</p>	<p>äiti kokenut saaneensa apuja ja keinoja nuoren kanssa toimimiseen, esim. kommunikoinnissa</p>	<p>taakan jakaminen ja keinoja kommunikointiin</p>		
<p>se on pudottanu hirveen paljon multa sitä taakkaa ku mun ei oo tarvinu enää yrittää kantaa nii paljon</p>	<p>Äidin taakan jakaminen koulutöiden osalta, tietoisuus työntekijän panoksesta nuoren koulutöiden</p>			

<p>vaan se että lassi on jo koulutöitten osalta tehny niitä kaitsun kanssa ja ne oikeesti sujuu huomattavasti paremmin ja tehokkaammin</p> <p>Lassi on tukenu sitä mun vanhemmuuttani olla tällänen vanhempi ku mä oon</p>	<p>kanssa</p> <p>Huoltajan kokemus yksilöllisestä vanhemmuuden tukemisesta</p>	<p>yksilöllinen vanhemmuuden tukeminen</p>		
--	--	--	--	--